

DIRVA

Nr. 111

Rugsėjis-Sept. 27, 1961

Cleveland, Ohio

Prez. Kennedy apeliavo į Jungtines Tautas: Laisvo apsisprendimo principas visoms žemės rutulio dalims

"Mano kraštas remia laisvų ir lygių valstybių pasaulį", pareiškė prezidentas Kennedy Jungtinių Tautų plenumui. "Pilnai išdiskutuokime kolonializmą ir pritaikykime laisvo apsisprendimo principą bei laisvų plebiscitų praktiką kiekvienai žemės rutulio daliai!"

Nėra laisvės komunizmo imperijoje

Keturias dešimtis minučių trukusioje kalboje, kuri vakariečių diplomatų laikoma geriausia prez. Kennedžio kalba nuo jo inauguracijos, ir kuri, kaip buvo pranašaujama, turėsianti pradėti JAV politinę ofensyvą prieš Maskvą, pavergtųjų tautų klausimas buvo bene pirmą kartą iš JAV pusės ryškiau iškeltas, jį siejant su kolonializmo tema.

Prezidentas nurodė: "Mes sutinkame su tais, kurie sako, kad kolonializmas yra raktinė šios sesijos problema. Tad paimkime visus tos problemos faktus ir juos pilnai išdiskutuokime".

Po II Pasaulinio karo buvo suteikta nepriklausomybė 42 valstybėms su beveik vienu bilijonu gyventojų ir 9 mil. kvadr. mylių ploto. Mažiau kaip 2% viso pasaulio gyventojų beliko vadinamose "priklausomose teritorijose", bet ta problema bus išspręsta su kantrybe ir gera valia.

Tačiau JAV negali ignoruoti fakto, kad "apsisprendimo banga dar nepasiekė komunistų imperijos, kur žymiai daugiau žmonių, negu oficialiai vadinamoje priklausomose teritorijose gyvena po vyriausybės, kurios pastatė svetimos kariuomenės... sistemoje, kuri žino tik vieną partiją ir tikėjimą, kuri užgnaužia laisvus debatus ir rinkimus, laisvus laikraščius ir laisvas knygas ir laisvas profesines sąjungas, ir kuri stato sienas, kad neparodytų tiesos ne tik pašaliečiui, bet ir savo kalinamiems piliečiams."

Todėl Jungt. Tautos turinės vispusiškai išdiskutuoti kolonializmo klausimą ir įgyvendinti laisvo pasirinkimo principą bei laisvų plebiscitų praktiką kiekvienoje žemės rutulio dalyje.

Komunizmas kelia grėsmę taikai

Toliau prezidentas atkreipė dėmesį į dvi grėsmes taikai, kurios nėra įtrauktos į Jungt. Tautų darbotvarkę, bet kurios kelia giliausią susirūpinimą.

Pietryčių Azijoje eilė kraštų — Indijai, Kambodijai ir Burmai — pažeidinėjamų sienos, Laosui gresia pavojus prarasti nepriklausomybę, kurią ne taip senai pasiekė, o P. Vietname teroristų gaujos siaučia pilnų batalionų sastatais.

"Nė vienas negali tų veiksmų pavadinti "išlaisvinimo karais", pabrėžė prez. Kennedy.

Berlyne keliama krizė,

grasinant taikai ir laisvų žmonių salai, kurių laisvas judėjimas per trauktas spygliuotomis vielomis ir cementiniais blokais, nepaisant savo iškilmingų pažadų ir siekiant tarptautinės teisės sulaužyti vienašališka uzurpacija.

"Vakarų sąjungininkai nesidomi jokiais popierinėmis sutartimis, kurias sovietai galėtų sudaryti su savo pačių sukurtais režimais, jos pačios armijų okupotoje teritorijoje, valdomoje jos pačios agentų". Bet JAV pildys savo įsipareigojimus Vakarų Berlyno laisvei, naudodamos visas priemones, kurias naudoti būtų priverstos. Iš kitos pusės, Vakarai nesą įsikibę į nelanksčias formules ir tik, kad galima pasiekti taikų sprendimą, kuris apsaugotų Vakarų Berlyno laisvę, ir teisėtus kitų interesus bei užtikrintų Europos saugumą.

Išpėjo apie atominio karo pavojų

Bet prezidentas įsakmiai pabrėžė, kad iškilis branduolinio karo pavojus, jei Sovietija bandys sužlugdyti Vakarų interesus ir įsipareigojimus. Vietoj krizes kūrusi, Sovietija tegul geriau leidžiasi į "taikos lenktynes", bendradarbiaudama sustabdant "baisių ginklų" plitimą.

Branduolinio nusiginklavimo klausimas jau nebesą vien JAV ar Sovietijos problema, todėl prezidentas pasiūlė, kad visos valstybės paskubintų pasirašyti sutartį, kuria būtų uždrausti atominio ginklų bandymai, sustabdyta tokių ginklų produkcija ir išvengta jų perdavinėjimo toms valstybėms, kurios jų dar neturi, arba iškėlimo į erdvę; branduolinių ginklų rezervai turi būti palaipsniui pradėti naikinti arba verčiami medžiagomis, kurios galima naudoti taikos reikalsams.

Atmetė "troiką"

Gausių plojimų prezidentas susilaukė, pabrėždamas tvirtą JAV paramą Jungtinėms Tautoms ir pareikalaudamas atmesti sovietų "troikos" reikalavimus. Jis nurodė, kad net ir rusiškame vežime tris arklius valdo vienas vežėjas — lygiai taip turį būti ir Jungt. Tautų vadovybėje.

Prezidentas siūlė sukurti JT taikos korpusą, pagerinti organizacijos aparatą, kad būtų greičiau pasiekiami ginčų sprendimai. Jis siūlė praplėsti JT chartą iki žmogaus tyrinėjimų ribų kosmose, užtikrinant, kad erdvė būtų naudojama vien tik taikos reikalsams, ir žemės satelitais sukuriant globalinę ryšių sistemą.

Nuolaidų užuominos

Prezidento kalba buvo šešis kartus pertraukta plojimų, kuriuose visiškai nedalyvavo komunistinis blokas: sovietų ir jų satelitų delegatai visą laiką išsėdėjo sustingusiais veidais ir, vos tik kalbai pasibaigus, išskubėjo iš salės.

Washingtono diplomatai ir kongreso narių tarpe prezidento kalbai entuziastingai pritariama, bet vyrauja nusistatymas laukti sovietų reakcijos. Čia atkreipiamas dėmesys į du kalbos punktus, kurie laikomi laukiamu derybų "bandomuoju kablyku", išreiškiančiu JAV polinkį į nuolaidas:

pirmasis yra prezidento pasiūlymas neduoti branduolinių ginklų toms valstybėms, kurios jų neturi. Tai reikštų, kad jie eventualiai nebūtų duodami Vakarų Vokietijai, kaip Sovietija visą laiką reikalauja;

antrasis — užuomina apie Vokietijos padalinimą, kai prezidentas pareiškė: "Kariuomenė ir tankai gali laikinai išlaikyti tautą padalinimą prieš jos valią, nors ir kaip neprotinga tokia politika bebūtų". Tai interpre-

Praėjusį šeštadienį, rugsėjo 23 d., clevelandiečiai ir iš toliau atvykę svečiai, nežiūrint didelių karščių, užpildė didelę Slovenian salę, Dirvos metiniame koncerte turėjo progos ne tik išgirsti Bostono lietuvių mišrų chorą, bet ir išbandyti savo laimę. Dirvos rėmėjams buvo paskirstytos šios dovanos: dail. V. Igno ir J. Pautienio paveikslai, savaitė atostogų Meškos vasarvietėje Cape Cod, dešimt Alma Mater knygų, penkios Dirvos metinės prenumeratos ir Salamander batai, skirti tik clevelandiečiams. Laimėtojai skelbiami 8 puslapyje. Nuotraukoje dail. Vytauto Igno paveikslą laimėjęs K. Babickui iš Chicago, jam nesant koncerte, iš dailininko rankų paveikslą priima jo sūnėnas R. Babickas, gyvenęs Clevelande. Užpakaly stovi Vilties draugijos pirmininkas dr. V. Ramanauskas, laimėjimus traukusi Dalia Musteikytė ir Dirvos vyr. redaktorius B. Gaidžiūnas.

V. Plidžiūnsko nuotrauka

DAR NESUTARIA DĖL JT ADMINISTRATORIAUS

Tunisiečių Mongi Slim nutarė atsistatydinti iš Jungtinių Tautų plenumo sesijos pirmininko pareigų, jei būtų išrinktas užbaigti žuvusio generalinio sekretoriaus Dago Hammarskjöldo kadencija, kuri turi baigtis 1963 metų balandžio mėnesį.

Šis jo apsisprendimas reiškia sutikimą priimti generalinio sekretoriaus pareigas, kurių jis anksčiau kratėsi. Jo kandidatūra

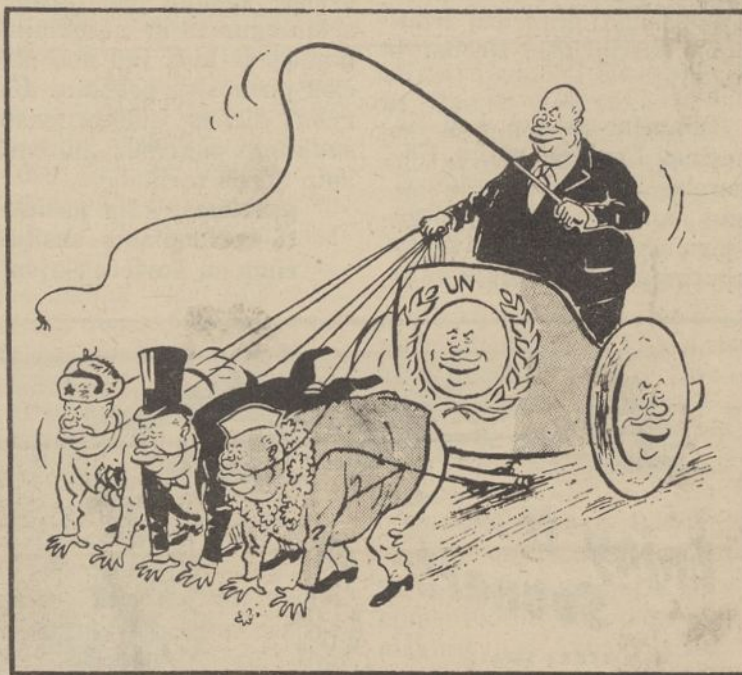
reikš, jei būtų išrinktas užbaigti žuvusio generalinio sekretoriaus Dago Hammarskjöldo kadencija, kuri turi baigtis 1963 metų balandžio mėnesį.

Šis jo apsisprendimas reiškia sutikimą priimti generalinio sekretoriaus pareigas, kurių jis anksčiau kratėsi. Jo kandidatūra

kalavimu, kad jo kandidatūra pirmą būtų apsvaistyta Saugumo Taryboje ir, tik sovietams vetavus, perkelta į JT plenumo sesiją. Toks žingsnis, esą, sudarytų įspūdį, kad jis esąs renkamas nuolatiniu JT gen. sekretoriumi. Slim taip pat pabrėžė, kad jis nesutiksias perimti gen. sekre-

tuojama, kaip JAV polinkis pripažinti dvi Vokietijas, ko sovietai taip pat be paliovos reikalauja.

Nors neutralistai, lemią jėgos balansą Jungt. Tautose, prezidento Kennedžio kalbą palankiai sutiko, bet sovietinio kolonializmo tema jiems nepadarė įspūdžio. Vėliau eilė Azijos ir Afrikos delegatų pareiškė, kad jie nenorį priimti prez. Kennedžio bandymo suliginti sovietinę dominaciją su Vakarų kolonializmu.

remia Vakarų kraštai ir kai kurie neutralistai. Užkulisiniuose pasitarimuose, vengiant sovietų opozicijos, vengiama ir generalinio sekretoriaus titulo, todėl jis greičiausiai vadinsis "laikiniu JT administratoriumi".

Pareiškimas apie atsistatydinimą iš plenumo sesijos pareigų yra susijęs su JT chartos aiškinimu, pagal kurį tam pačiam asmeniui nesą leidžiama užimti du postus.

Kai kurie Mongi Slim rėmėjai reiškia nepasitenkinimą jo rei-

toriaus pareigų, jei jo nerems pagrindiniai Azijos ir Afrikos kraštai.

Tuo tarpu sovietai siūlinėja gen. sekretoriaus postą laikinai užpildyti trim delegatais iš trijų ideologinių grupių. Jų siūlomos troikos sąstata: Arkadevas iš Sovietijos, Ralph Bunche iš JAV ir Narasimham iš Indijos. Bet viename pranešime nurodoma, kad sovietai jau gal ir sutiktų su vieno laikinio gen. sekretoriaus skyrimu, jei jo patarėjais būtų Arkadevas ir Bunche - abu su veto teise.

KAIREJE: J. Gaidelio vadovaujamam Bostono lietuvių mišrus choras Dirvos baliuje išpildant koncerto pirmąją dalį. Vyt. Gedgaudo nuotrauka

* Buvęs premjeras Mendes-France išpėjo, kad Prancūzijai gresia pilietinis karas, ir reikalauja skubiai pakeisti režimą, kad tos grėsmės būtų išvengta.

VELNIŠKOJI SUTARTIS (9)

RUSAI REIKALAVO, KAD VAKARAI JIEMS ATIDUOTŲ PABALTŲJŲ

Rugpjūčio vidury pradėtieji kariniai pasitarimai tarp Vakarų demokratijų ir Sovietijos tuo metu jau buvo galutinai įstrigę — daugiausiai dėl Vakarų nenuo-
laidumo Lenkijos, Rumunijos ir Pabaltijo klausimu.

Kaip atsimename, britų ir prancūzų karinės misijos, po lėtos kelionės laivu, per Leningradą atvyko į Maskvą rugpjūčio 11 dieną — praėjus lygiai savaitei po to, kai iš rusų sostinės išvyko visiškai nusivylęs britų įgaliotinis Strang, kuris regimai pajuto palengvėjimą, galėdamas tą sunkų ir nemalonų derybų su rusais uždavinį perleisti generalams ir admiralams.

Derybų pagrindinis tikslas buvo ko greičiau išdirbti karinę sutartį, kurioje turėjo būti smulkmeniškai nustatyta, kaip, kur ir kuo atremti vokiečių karines jėgas.

Tačiau, kaip iš slaptų britų protokolų ir derybų dalyvių kasdienių užrašų aiškėja, britų-prancūzų karinėms misijoms buvo nurodyta Maskvoje nesileisti į detales, o tik diskutuoti "bendruosius principus". Rusai gi reikalavo nedelsiant pereiti prie apčiuopiamų, specifinių ir pagal sąjungininkų supratimą, keblių faktų nagrinėjimo.

Į generolo Doumenc, prancūzų karinės misijos šefo, išdėstytas per pirmąjį susitikimą bendrąsias gaires maršalas Vorosilovas atsakė, kad jos esančios "per daug abstrakčios, neapčiuopiamos, ir niekam neįpareigojančios... Mes čia susirinkome", šaltai pareiškė jis, "ne abstraktiems pareiškimams dėstyti, bet konkrečiai karinei sutarčiai sudaryti".

Vorosilovo klausimai

Po to Vorosilovas iškėlė keletą smulkmeniškai suformuluotų klausimų: ar kur nors yra sutartis nustatanti, kaip lenkai turės veikti? Kiek kariuomenės, karui prasidėjus, Anglija gali pasiūsti prancūzų armijoms sustiprinti? Ką darys Belgija?

Doumenc atsakė, kad jis nežinaš Lenkijos planų. Generolas Heywood pridūrė, kad anglai galvojė apie "pirmąjį šešiolikos divizijų kontingentą pirmojoje karo

fazėje, kurį turėtų sekti antrasis šešiolikos divizijų kontingentas".

Vorosilovo spaudžia mas tiksliai pasakyti, kiek divizijų Anglija pastatytų, jei karas tuoj pat prasidėtų, Heywood atsakė: "Šiuo metu Anglijoje mes turime keturias reguliarias ir vieną motorizuotą diviziją."

Sie kuklūs skaičiai nemaloniai nustebinę rusus, kurie, kaip sakėsi, galį tuoj pat prieš užpuoliką iš Vakarų pastatyti 120 pėstininkų divizijų.

Į klausimą dėl Belgijos generolas Doumenc atsakė, kad "prancūzų dalys ją galėtų peržygiuoti tik tada, kai būtų to paprašytos, ir Prancūzija yra pasiruošusi kiekvieną prašymą išpildyti."

"O kaip žygis per Lietuvą?"

Sie klausimai privedė prie lemiamosios problemos, kurią britai ir prancūzai bandė apeiti, bet rusai neleido.

Jau pačiame pirmajame posėdyje ir vėliau dar kartą kritiškajame rugpjūčio 14 dienos posėdyje maršalas Vorosilovas pabrėžė, kad rusams esą be galo svarbu žinoti, ar Lenkija sutiktų leisti sovietų kariuomenei žygiuoti per Lenkijos teritoriją. Nes priešingu atveju — kaip sąjungininkai galvoję sulaikyti vokiečių armijas, kad jos staigiai neokupuotų Lenkijos?

Rugpjūčio 14 dieną jis tą klausimą dar smulkiau specifikavo:

"Ar prancūzų ir britų generaliniai štabai tiki, kad raudonoji armija galėtų žygiuoti per Lenkiją, ypač per Lietuvos lygumas ir Galiciją, kad galėtų su-eiti į sąlytį su priešų?"

Naivos instrukcijos iš Londono

Tai ir buvo tragedijos branduolys. Kaip Seeds į Londoną telegrafavo, rusai jau iškėlė pagrindinę problemą, nuo kurios priklausys karinių pasitarimų sėkmė ar nesėkmė, ir kuri jau nuo pačios pirmosios politinių derybų dienos sudarė visų sunkumų pagrindą, būtent, kaip Seeds formulavo,

problema, kaip pasiekti apčiuopiamą susitarimą su Sovietų Sąjuna.

ga, kol Rusijos kaimynai jos atžvilgiu laikysis tam tikro boikoto, kurio atsakys tada... kai jau bus vėlu.

Admirolas Drax buvo iš savo vyriausybės gavęs nurodymus tam atvejui, jei toks klausimas derybose iškiltų — ir kodėl jis neturėjo iškilti? Tos instrukcijos, kaip jos išdėstytos britų dokumentuose, šių dienų akimis atrodo neįtikėtinai nai-vios. Lenkijai ir Rumunijai atsisakinėjant "galimo bendradarbiavimo planus net minėti", Drax turėjo tokias "gaires":

Invazija į Lenkiją ir Rumuniją iš esmės pakeistų jų pažiūras. Be to, Rusijai būtų labai nenaudinga, jei Vokietija priartėtų iki pat Rusijos sienos... Todėl Rusijai būtų pačiai naudingiau paruošti pagalbos Lenkijai ir Rumunijai planus — tam atvejui, jei tie kraštai būtų užpulti.

O jei rusai siūlytų, kad Anglijos ir Prancūzijos vyriausybės turėtų Lenkijai, Rumunijai ir Pabaltijo valstybėms siūlyti "bendradarbiavimą su Sovietija arba sovietų generaliniu štabu", tai delegacija turinti nieko nesutarti, bet atsiklausti savų vyriausybų.

Ką pastaroji ir padarė. Rugpjūčio keturiolikto s posėdyje Vorosilovas pareikalavo "aiškaus atsakymo" į savo klausimą.

"Be preciziško ir nedviprasmiško atsakymo", pareiškė jis, "karinių derybų tęsimas yra betikslis... Sovietų karinė misija negali savo vyriausybei pasiūlyti, kad ji dalyvautų tokiame žygyje, kuris iš anksto pasmerktas žlugimui".

Generolas Gamelinas iš Paryžiaus nurodė generolui Doumencui, kad tas bandytų rusus nuo tos temos nukreipti. Bet rusai nesileido nukreipti.

(Bus daugiau)

KAS GALĖJĘ BŪTI DAROMA

Vienas žinomas vokiečių pramoninkas, grįžęs iš Washingtono, pareiškė: "Nelaimė, kad Washingtono yra trys administracijos: Pentagonas, kairiosios orientacijos intelektualai ir oficialioji vyriausybė."

Washingtono kalbama, kad JAV generalinis štabas vieningai skatinęs vyriausybę imtis akcijos, kai komunistai Berlyne pradėjo mūryti betonines sienas, bet vyriausybė tą mintį atmetusi.

Tą akciją vienas aukštas JAV pareigūnas apibūdinęs: kai tik rytinės Vokietijos policininkai pradėjo statyti sienas, būčiau įsakęs saviesiems ją griauti. Jei po to sienų statymą būtų perėmę rusų armijos daliniai, būčiau atsisitraukęs ir laukęs tolimesnių instrukcijų iš Washingtono. Jei ir nieko daugiau nebūtų buvę daroma, tai bent būtų buvę įrodyta, kas yra tikrieji šeiminkai Rytų Vokietijoje.

Bet iš Rytų Europos šaltinių patiriama, kad Chruščiovas bijojes rizikuoti ir palikęs sienos statymą nuspręsti pačiam Ulbrichtui. Jei Vakarai būtų reagavę, sovietai būtų nesikišę. Deja, Vakarai pabūgo reaguoti.

Išmintingas savo silpnybes visados atsimena, o kvailys jas pamiršta.

Gal geriau pamiršti ir šypsotis, negu atsiminti ir liūdėti?

Bostono lietuvių mišrus choras su muz. J. Gaideliu, Dirvos baliuje išpildant antrąją koncerto dalį. V. Pliodžinsko nuotrauka

ARTĖJA NAUJA BONNOS POLITIKOS EPOCHA

Vakarų Vokietijos kancleris Adenaueris, peržvelgęs savo partijos pralaimėjus rinkimus, pareiškė, kad ligšiolinė Bonnos užsienių politika būsiama ir toliau "stipriai ir nesulaužomai" tęsiama ta pačia kryptimi. Stebėtojai prie to pareiškimo priduria: dar aštuonioliką mėnesių.

Kodėl toks spėjiojimas? Visuotinė tikima, kad naujoji koalicinė vyriausybė, kokio sąstato ji bebūtų, bus sudaryta, koalicijos partneriams išgavus Adenauerio pažadą, kad jis atsistatydins, kai tik bus išspręsta Berlyno krizė. Rytų - Vakarų derybos ir po jų seką sutarties įgyvendinimui galį pareikalauti tiek laiko. Kol Adenaueris bus kancleriu, apie Vakarų Vokietijos politinio kurso keitimą negali būti nė kalbos. Adenaueris, kaip ir per 12 metų, tęs besąlyginį lojalumą Vakarams.

Ši ištikimybė, prikėlus Vakarų Vokietiją iš karo griuvėsių ir leidusi jai įsijungti į laisvųjų tautų tarpą, turėjo ir antrą medalio pusę: ji toliu Vokietijos suvienijimą. Įstojimas į Šiaurės Atlanto Gynybos Organizaciją,

įsijungimas į Europos Ūkinę Bendruomenę, specialūs ryšiai su Prancūzija - visi tie žingsniai erzino sovietus, kurie rugpjūčio 13 nepagailėjo brutalumo, siekdami gyventojams parodyti, kad esamomis sąlygomis nėra ko ir kalbėti apie suvienijimą.

Stebėtojai tiki, kad nauja Vak. Vokietijos vyriausybė, ar tai būtų koalicija su laisvaisiais demokratais, ar su socialdemokratais, išlaikys tą patį politinį kursą, bet politinio nepastovumo pavojus kils tada, kai Adenaueris pasitrauks. Jį stiprins jau dabar girdimos užuominos apie reikalavimus kad Vakarų Vokietija pripažintų komunistinį Rytų Vokietijos režimą ir Maskvos paktą.

Atsimintina, kad politinį balansą tarp abiejų didžiųjų partijų laiko daktaro Mendes vadovaujami laisvieji demokratai, kurių tarpe esama stiprių nacionalistinių elementų. Abi nacionalistų partijos - "vokiečių reicho partija", kurioje dominuoja buvę naciai, ir vadinama "visų vokiečių partija" - šiuose rinkimuose nepravėdė nė vieno atstovo, bet jie gali stiprinti savo įtaką į nacionalistinį laisvųjų demokratų sparną. Jų gi šūkiai: "Tre-

čiasis pasaulinis karas be Vokietijos" - "Nei amerikiečiai, nei rusai, bet vokiečiai".

Pagaliau ir laisvųjų demokratų partijos viršūnėse pastebimas ryškus polinkis į vadinamą lankstesnę užsienių politiką. Šiuo metu tai reiškia ryškesnes tendencijas megsti santykius su komunistiniu bloku ir ieškojimą regioninių saugumo sistemos Vokietijoje. Didesnio užsienių politikos lankstumo reikalauja ir socialdemokratai.

Tiesa, abi opozicinės partijos nesiekia šių žingsnių Vokietijos ryšių su Vakarų sąjungininkais sąskaiton. Todėl, jei po Adenauerio kancleriu taptų ir socialdemokratas Brandtas, tas klausimas dar netaptų gyvybišku, bet perspektyvoje iškylanti nauja politinė epocha gali ateityje iššaukti postūkus nuo dabartinio kurso-besąlyginio lojalumo Vakarams.

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

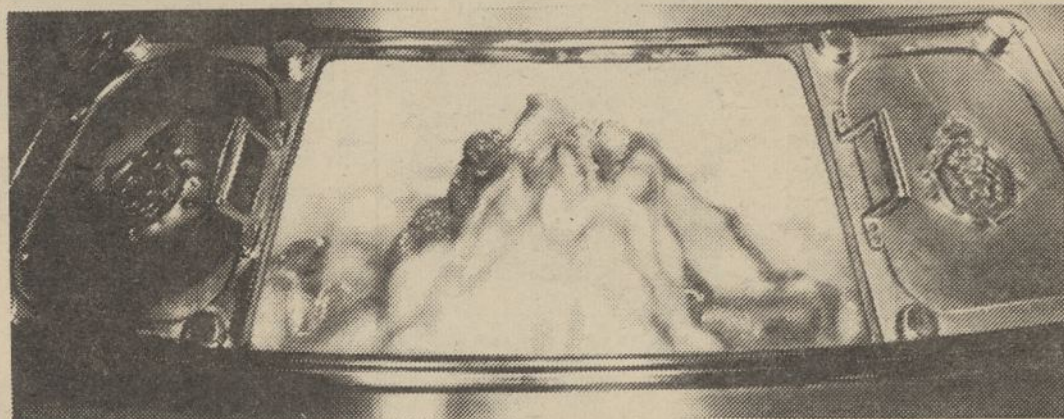
TODĖL, KAD STROH'S

YRA UGNIMI VERDAMAS,

TAI JOKS KITAS

AMERIKOS ALUS

NEGALI PRILYGTI STROH'S

Virimas, kurį jūs matote vykstant katile, yra sukeltas tiesioginės ugnies katilo apačioje. Ta kraštutinė kaitra ištraukia puikiausią skonį iš puikiausių produktų... padarydama Strohm's šviesesnį ir švelnesnį. Pasimėgauk gaivinančiu skirtumu vienintelio Amerikoje ugnimi virto alaus šiandien!

Jums patiks

Stroh's
...geresnis!

The Stroh Brewery Company, Detroit 26, Michigan

Enjoy It Sooner!

... START SMALL
... START SAVING NOW
... SAVE REGULARLY

If you are wishing for a new home, automobile, boat, modern kitchen, extra special vacation... or a more comfortable retirement... or a better education for your children... you will enjoy your fondest dreams sooner by saving regularly at St. Clair Savings

... and your SAVINGS DEPOSITS made by October 16th EARN INTEREST from OCTOBER 1st!

4%

Current Rate

SAVE SAFELY ... at Three Convenient Locations

ST. CLAIR SAVINGS

813 East 185th St.
25000 Euclid Ave.
6235 St. Clair Ave.

INSURED
SAVINGS AND LOAN
CORPORATION
UP TO \$10,000

DIRVA

— THE FIELD —

Established in 1915
6907 Superior Avenue
Cleveland 3, Ohio
HEnderson 1-6344

Prenumerata metams: \$10.00 • Laikraštis išeina tris kartus savaitėje: pirmadieniais, trečiadieniais ir penktadieniais, išskyrus šventes.
Redaguoja: B. Gaidžiūnas, V. Gedgaudas ir J. Palukaitis
• Redakcinę kolegiją sudaro: P. Bastys, E. Čekienė, R. Mieželis, V. Rastenis ir St. Santvaras.

Lithuanian Newspaper • Issued in Cleveland every Mon., Wed., and Fri. except in case of Holidays • Published by American Lithuanian Press Radio Ass'n VILTIS, Inc. (Non-profit) • Editor-in-chief: Balys Gaidžiūnas • Subscription per year: \$10.00. Single copy 10 cents • Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio.

Dar kartą... iki kito karto...

Derybos dėl Berlyno, Chruščiovui užsimančius iš ten vakariečius išvaryti, dar neprasidėjusios, bet nuolaidos vokiečių sąskaita, jau daromos. Kas skaitėte praėjusiam Dirvos numeryje atspausť tokių nuolaidų pranešimą, negalėjęt pečiais netraukti. O ką jau kalbėti apie pačius vokiečius, kurių kailiu mainikaujama ir kurių sąskaiton dar kartą norima Chruščiovą patenkinti. Dar kartą... iki kito karto!

Idomu, kam reikalingos tos sumobilizuotos divizijos? Ar tik ne bedarbei laikinai pašalinti, jei jau dabar, kada reikia rodyti kiečiausią derybų nugarkaulį, JAV valdžios aukštas pareigūnas dėsto tai, kas Chruščiovui patinka? O jei tas pareigūnas reiškia tik savo nuomonę, kurią jis nori JAV valdžiai įpiršti, tai jam tinka išbandytas patarimas: "Kiekvienam ateina kvailių minčių, bet protingieji jų nesako"... O ispanai tokiems patarėjams turi net labai gerą išmintį: "Kas dainuoja blogiausiai — tas pradeda pirmutinis"...

Negi tikrai amerikiečiai Berlyno praradime bus pirmutiniai?

Reikia pripažinti, kad rusų užmačias, vadinamąjį Berlyno krizę sukursčius, geriausia supranta prancūzų De Gaulle. Jo laikysena kieta ir jis net mano, kad ir apie derybas kalbėjimas jau yra klaida bei nuolaidų darymas. Ne vakariečiai Berlyno krizę sukurstė, ne vakariečių pareiga ir derybų ieškoti. O rusų grasinimai žinomi. Su jais galima kalbėtis tik tvirtai pasakius: jei norit karo, bandykit griauti esamus susitarimus.

Gaila, kad ši teisinga pažiūra, nei Amerikos nei Anglijos valdžioje neranda nuosirdžių pritarėjų. Anglai, kaip istorijoje yra daug kartų buvę, yra visada linkę prekiauti kitų kailiu, jei tik jų kailis neliečiamas. O šiuo atveju anglai į vokiečius žiūri labai primerktomis akimis dar ir dėl dviejų kitų priežasčių, kurios jiems ne visada duoda ramiai miegoti.

Anglai, gal ne mažiau už rusus ir lenkus, prisibijo suvienytos Vokietijos. Aštuoniosdešimtys milijonų vokiečių darbšti ir pareigai skrupulinga tauta, ypač pritaikius šio amžiaus moderniškuosius išradimus, vieną dieną tikrai gali pradėti diktuoti visam pasauliui, ko jie negalėjo pasiekti dvejais paskutiniaisiais pasauliniais karais. O antra, Vokietijos pramonės pajėgumas, ir tos pramonės gaminių kokybė, anglus stumia iš pasaulinių rinkų.

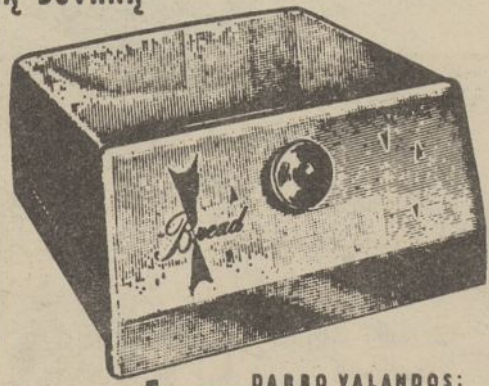
Dėl šių priežasčių pilnai suprantamas anglų beveik dviprasmiš laikymasis Berlyno krizei atėjus. Jei jie kartais yra priversti kiečiau viešai pasisakyti, tai tik todėl, kad jie brangina vakariečių vienybės išlaikymą, be kurios prasidėtų visiškas sovietų dominavimas. Bet iš kitos pusės, jei yra galimybių tą vakariečių vienybę išlaikyti Vokietijos skaldymo ir silpnimo sąskaita, anglui širdies dėl to nė kiek neskauda.

Mes jau ne kartą esame čia pasisakę, kad tokia politika su sovietais, pasauliui nieko gero negali atnešti. Nuolaida po nuolaidos augina jų ragus ir troškulį daugiau ir daugiau naujų tautų pavergti. Politika, kuri būdinga pasakymui: "dar kartą... iki kito karto", yra ne politika, o pataikavimas ir savo pozicijų silpninimas.

B. G.

dovanos ★ taupytojams

PADĖJUS \$500.00 AR DAUGIAU
DUODAME ŠIĄ DOVANĄ

KAS DU MEN.
DUODAMOS
VIS NAUJOS
DOVANOS.

5 1/4%
mokamo už
legalios
taupymą!

DARBO VALANDOS:

pirm. 9 iki 5 v. v.
antr. 9 iki 5 v. v.
trečiad. — uždaryta
ketv. 9 iki 5 v. v.
penkt. 9 iki 5 v. v.
šešt. 9 iki 1 v. p.p.

JOSEPH F. GRIBAUSKAS, vadovas

ST. ANTHONY SAVINGS
AND LOAN ASSOCIATION

1447 S. 49th COURT, CINCERO 50, ILL./BI 2-1397, TO 3-8131

Julius Gaidelis diriguoja koncerto metu.

Vyta. Gedgaudo nuotrauka

VISUOMENINĖS ATSAKOMYBĖS KRIZĖ

Dviejų Dainų Šventės komitetų paslaptis turi paaiškėti

Gaila, kad tuo klausimu tenka spaudoje vėl kalbėti, lyg tartum nebebūtų svarbesnių lietuviškų visuomeninių ar tautinių reikalų. Ši tema yra gal tik smulkmena, bet tokia savotiška ir būdinga, kaip retai kada. Ji rodo gilią etinę ir visuomeninę atsakomybės krizę Amerikos lietuviuose.

Ir ne lietuvių plačioji visuomenė čia neša atsakomybę. Priešingai, lietuviškoji visuomenė kaip tik parodė jautrumą, susirūpinimą ir susidomėjimą, kad neaiškumai būtų išaiškinti ir negerovės rimtai sutvarkytos. Bet nusistebėjimą, virstantį jau pasipiktinimu, sukėlė kai kurių "vadovaujančių veiksmų" ir paliesusių ryškesnių asmenų visiška tyła. Lyg niekur nieko, lyg jiems tik dėl tokių dalykų nusispiauti...

T. Blinstrubo pranešimas

Kaip suprantama, čia kalbu apie du buvusios antrosios Dainų šventės Chicagoje komitetus. Šį dalyką jau daugiau kaip prieš mėnesį oficialiai per spaudą išskėlė kolkas vienintelis asmuo — Dainų šventės Komiteto vicepirmininkas ir iždininkas Teodoras Blinstrubas. Išskėlė, matyt, ne lengvai ir ne be rizikos, kas matyti iš jo laiške pavartotų žodžių: "Nors buvau grasinamas"... Reiškia, buvo ir tebėra kažkokios tamsios jėgos, kurios turėjo tikslą sukludyti tiesos išaiškinimą, jos grąsino T. Blinstrubui, bet jos vis tebetyli.

Bet T. Blinstrubo nepabūta grasinimų, ir jo laiškas atidengė visuomenei ligtol nežinotą skandalą. Daugelis laikraščių T. Blinstrubo pranešimą išspausdino, vėliau nuo savęs reikalaudami daugiau paaiškinimų. Tik gal vienas ar kitas laikraštis jo nebuvo gavęs ar sąmoningai nedėjo. Esu girdėjęs, kad jo laiška kažkodėl atsisakė pasiskelbti Chicago katalikų dienraštis Draugas. Kodėl, nežinau, tik stebiuosi.

Čia nebėra reikalo plačiau komentuoti T. Blinstrubo pranešimą. Trumpai tariant, jis mums atskleidė, kad šalia tikrojo Antrosios Dainų šventės Komiteto, Chicagoje buvo susitvėręs dar antras komitetas, pasižadinęs "Lithuanian Song Festival Committee", kuris buvo atsispausdinęs anglų kalba specialius blankus, išvardindamas "komiteto" su-

JUOZAS J. BACHUNAS,
Sodus, Mich.

dėtį, kurių dalis įėjo į tikrąjį lietuvių komitetą o kita dalis jame jokių pareigų neturėjo. Pvz., iždininkas ten buvo visai kitas asmuo, taipgi teisių patarėjas ir t.t. Dar keisčiau, kad toje visoje neaiškioje istorijoje aktyviai dalyvavo ir atskirus blankus išspausdino, kaip T. Blinstrubo laiške sakoma, tikrojo komiteto vicepirmininkas ir vėliau apmokamas tarnautojas — reikalų vedėjas V. Radzius. Bet viešajam Dainų šventės Komitetui, bent jo kitam vicepirmininkui ir iždininkui apie tai nieko nebuvo pranešta, nei užsiminta. Ar antrasis "komitetas" kur ir kaip naudojo anglų kalba blankus, ar rinko aukas, T. Blinstrubui ligtol nebuvo žinoma ir ieškant paaiškinimų nebuvo jų gauta...

Jokių paaiškinimų iš paliestųjų pusės ligšiol (bersant šį straipsnį) nepasirodė spaudoje. Daugiau, kaip per mėnesį laiko...

Sauvaliavimus reikia išrauti

Tai yra skandalas! Dau-

ŠYPSENOS

— ★ ★ ★ —

ŪKININKAS į turgų atsivežė gražų gaidį. Jo kaimynas klausia:

--Ar nutarei parduoti savo gaidį?

--Ne. Aš noriu iškeisti į kitą.

--Kodėl?

--Nes kiekvieną rytą giedodamas jis vėluojasi viena valanda...

KALĖJIMO prižiūrėtojas sako Eichmanui:

--Jei jūs nebūtumėte išžudęs 10 milijonų žydų, iš 20 milijonų, kurie buvo pasaulyje, šiandien jūs čia nesėdėtumėte.

Eichmanas šaltai atsakė: --Jei aš būčiau galėjęs išžudyti dar 10 milijonų žydų, aš taip pat čia nesėdėčiau!

BEPROTIS telefonuoja kitam bepročiui:

--Alo! Ar jūs, ponas, esate HE 1 - 2233?

--Ne, pone, -- atsako kitas. -- Aš neturiu telefono.

giau, negu įžūlus nesiskaitymas su padorumu, viešąja nuomone ir viešaisiais lietuvių visuomenės reikalais.

Tai yra pavojingas gilios moralinės krizės ženklas mūsų organizaciniame gyvenime. Jei tokių reiškinių visu griežtumu skubiai neišrausime iš šaknų, joks platesnis ir rimtas viešasis lietuvių darbas ilgainiui pasidarys nebegalimas. Nes visuomenė nieku nebeapsitiks ir, kaip šį kartą matome, tam turėdama rimto pagrindo. Tai nėra nei vieno mano, nei kokios vieno laikraščio ar srovės, — tai yra visų Amerikos lietuvių, visos spaudos ir visų organizacijų bendras reikalas.

Kaip žinoma, lietuviai, darydami sau žalą, daugelį tų pačių darbų mėgsta dirbti atskirai, įsisteigdami dvigubas ar net trigubas organizacijas. Net bendrai Lietuvos laisvinimo bylai varyti veikia kelios grupės. Tai negerai, bet joms čia negalima prikišti kokio nepadorumo, suktumo ar neaiškio tikslų. Visos tos organizacijos veikia viešai, aiškiai pasisakydamos ir visuomenei pagal galimybes pranešamos apie savo darbus, pajamas, jų paskirstymą ir t.t.

Bet kitaip atsitiko su antruoju "dainų šventės komitetu", kuris veikė visai privačiai, intymiai ir, aiškint iškilus, visai ligšiol atsisakė duoti visuomenei bet kokių paaiškinimų. Netgi buvo grasinama tam, kuris ryžosi tą neaiškio aferą iškelti viešumon... Tai tik padidino įtarimus.

Neturėdamas kitokių dainių, išskyrus spaudoje pasirodžiusius, kaip vienas iš lietuvių visuomenės dalyvių, ir pagal išgales jos kultūrinių ir meninių darbų rėmėjas, aš šiuo rašiniu kreipiuos dar kartą į visus, kurie galėtų ir privalėtų suteikti tikrus ir išsamius paaiškinimus. Jie būtinai reikalingi, kad tokie sauvaliavimai ateityje nesikartotų ir kad mes neprarastume pasitikėjimo, kai reikia ir ateityje reikės palaikyti, remti ar bent suprasti mūsų svarbesnius visuomeninius ir kultūrinius uždavinius.

Nusikaltimas ar nesusipratimas?

Klausimui iškilus, paslaptinga tyła per ilgą laiką pakvipo skandalu. Aš tačiau nebūčiau linkęs iš anksto

LAIŠKAI

KADA SUPRASIM DARĄ KLaidą

Rugpjūtčio pabaigoj Clevelande įvyko L. Vyčių organizacijos metinis seimas. Ką reiškia Vyčiai, jau nereikia aiškinti. Tai daug metų gyvuojanti, kilnaus patriotiško lietuvių katalikų jaunimo organizacija. Prie Amerikos lietuvių tautinio kultūrinio darbo Vyčiai prisidėdavo praeity, prisidėda ir šiandien, nežinint, kad jų eilėse jau didelė didžiama šiame krašte gimė ir augę. Bet, skaitant laikraščiuose apie to seimo sudėtį, įvairias komisijas, randi ir apgailėtinų reiškinių. Komisijos, kaip rezoliucijų, sveikinimų ir kitos susidėjo iš tokių asmenų: kun. Albert Contons, kun. Peter Cinikas, kun. Jut-Jutkevičius, A. Mažeika, Ann Mae Uznis, Frank Zagler. L. Janonis, E. Laurin, J. Sipas, S. Vaitkus, Gerry Mack, Irene Sankus, S. Danielius, Bob Paul, I. Rakaitis ir C. Rogers. Tai devynios lietuviškos pavardės ir septynios "pagerintos". Ir pagerintos taip, kad lietuvišbės ženklų jose visai nėra.

Ir kaip gaila, kad pagerintųjų tarpe yra net du kunigai. Tai blogas pavyzdys kitiems.

Seimo rengimo komisijų sudėtyje, iš 24 asmenų, 10 turi "pagerintas" pavardes: Susin, Glugods, Arunski, Smith, Richman ir kiti.

Visi jie yra samoningi lietuviai, patriotai, darbuotojai — mums brangūs žmonės, tik jie pakeitė savo pavardes be apgalvojimo, be tautinio jausmo, be tautinės savigarbos.

Kada ateis laikas, ir mes suprasime, kad darome klaidą!

A. J. ŽVIRBLIS,
Chicago

pasiduoti kokiam vienam griežtam įsitikinimui. Nes vis nėra davinį! Gal antrasis komitetas, tas "Lithuanian Song Festival Committee" ir buvo pradžioje tik gerų intencijų padarinys, būdas papildomai eiti į amerikiečių visuomenę? Gal jis ta kryptimi kai ką darė ir ką naudingo padarė? O gal jis pirmojo įkarščio nuotakoje buvo sudarytas ant popierio ir liko tik ant popierio (kaip dažnai atsitinka) ir jokių darbų, nei aukų rinkimų toliau nedarė? Tik kaip tada paaiškinti tuos "grasinimus" T. Blinstrubui, kai šis pasiryzo iškelti viešumon, kada patyrė, jau šventei praėjus, apie antrojo "komiteto" buvimą? Kaip paaiškinti paliestųjų asmenų tylą ir t.t.?

Tad, ar tai buvo tik koks nesusipratimas, bereikalingas ginčas dėl išgraužto ir nieko neprisimardino šio klausinio, — ar čia buvo sąmoningas skaldymas, įtartinas pasipelnymo būdas, taigi, neabejotinas nusikaltimas?

Kiekvienu atveju šie klausimai ir šie neaiškumai jau turėjo būti išsamiai ir dokumentuotai visuomenei paaiškinti buv. Amerikos Lietuvių Bendruomenės Centro pirmininko S. Barzduko ir Chicago LB Apygardos pirmininko J. Jasačio, šiuo metu užėmusio S. Barzduko pareigas. Dainų šventės vyriausiu rengėju juk buvo Amerikos Lietuvių Bendruomenė.

Šiuo rašiniu aš nesikreipiu į storą odą tų asmenų, kurie T. Blinstrubo laiške minimi, kaip antrojo "Song Festivalio" sambūrio dalyviai. Jei jie per tokį ilgą laiką nerado reikalo ir noro pateikti paaiškinimus visuomenei, tai jų oda tikrai man atrodo per stora, kad mokečiau susikalbėti ir pajėgčiau į jų sąžinę prakalbėti.

Moteryų Trio: I. Mickūnienė, I. Žukauskienė ir S. Daugėlienė Dirvos koncerte susilaukė gausių aploдимentų.
Vyta. Gedgaudo nuotrauka

MASKVOS TERORO DIPLOMATIJA

Maskva neatsisakys Lenino taisyklės: suplanuotam tikslui pasiekti visos priemonės geros. Taisyklių vykdymą gyvenime modernizuoja laikas, aplinkybės, partijos teoretikai, diktatoriaus asmenybė. Bet tikslas ir siekiai lieka tie patys, linija nesikeičia ir niekada nesumodernės iki iškrypimo ar subliberalėjimo.

KOLEKTYVINĖ VALDŽIA IR KOEGZISTENCIJA

Po Stalino mirties (1953.III.5) liko tuščias diktatoriaus postas. Nikita nesijautė tokiu stipriu, kad būtų sumanęs ir pajėgęs užimti jo vietą. Bet jis turėjo sudaręs ir perkratęs planą tai pasiekti iš lėto, palaipsniui.

Stalino valdymo eros pasmerkimas, vieno asmens "valdymo kulto" atmetimas, buvo reikalingas keliais požūriais. Viduje reikalingas išaiškinti savo priešams, jų reagavimui. Užsieniui reikalingas rodyti tariamai naujo kurso ar linijos galimybę ateityje ir dėl to Nikita liko užnugarėje.

Malankovas trumpai pasidžiaugė diktatoriaus sostu. Iškilio Bulganas ir prasidėjo "kolektyvinės valdžios" partijos ir vyriausybės" (Bulganinas - Chruščiovas) valdymas. Ir partijos-vyriausybės valdymas ilgai netruko. Išvelkant iš užkampio Stalino nustumtą populiarią karo vadą -- maršalą Žukovą --, pasiskiriant Krašto apsaugos ministeriui, Nikita turėjo mintyje stipriausiam savo priešiui sunaikinti franklį. Mat, valdydamas policines jėgas, Berija buvo pavojingas. Žukovas pagelbėjo sunaikinti Beriją, Pozniakovą ir kitus.

Kada tai buvo atlikta, Žukovas, kaip nepilnai patikimas, turėjo iš ginkluotųjų jėgų ministerio posto, pasitraukti jį užleidžiant pilnai patikimam maršalui Malinovskui.

Išėjo "pensijon" ir min. pirm. Bulganas. Kelias buvo laisvas. O "įsigerinti" užsieniui, Nikita

K. DUBYS

pradėjo taikingo sugyvenimo propagandą. Tai buvo skirta išimtinai užsieniui arba kapitalistiniams kraštams.

KONFERENCIJOS VIDUJE SUSITVARKYTI

Taika, taikingo sugyvenimo koegzistencija (pats gyvenk ir kitam netrukdyk gyventi), kultūrinis bendradarbiavimas, turistams lankyti Rusiją varžytų atleidimas, užsienio korespondentų siunčiamų žinių necenzūravimas, buvo gerai apgalvotas ir smulkiai išstudijuotas teoretikų, skirtas moderniajam apgaulės įrodymui, jog Maskva neturi agresyvių tikslų. Konferencijose svarstė pasaulines politikos problemas, aptarė nusiginklavimą, atominį ginklų gamybą, bandymus ir pastangas juos sunaikinti arba nebandyti.

Tame laikotarpyje Nikita svečiavosi svetur. Pasivaikščiojo ir Dėdės Samo žemėje. Bet už neįprastų naujovių nugaros darbas vyko pagal planą. Kuboje darbavosi Castro, Laose veikė Kinijos ir Š. Vietnamo vyrai. Buvo pajudintas ir Berlynas, bet įsitikinęs, kad nei apgaule nei grasinimais nebus pasiektas tikslas, tariamai aprimo. Bet pasiruošimai vyko toliau, iškilio separatinės sutarties baiginimas ir terminas Berlyno reikalus su-

tvarkyti iki 1961 m. pabaigos. Buvo ir nežymių Nikitos padarytų klaidų: Paryžiaus konferencijos drama, Eisenhowerio ir Amerikos tautos įžeidimas, J. Tautose batu daužymas stalų. Kas dar tikėjosi geros valios iš diktatoriaus, tų viltys galutinai pradingo. Nors erdvės lenktynės laimėjo, paleido du satelius su žmonėmis į erdvę, bet nenatūraliai brutalia diplomacija Nikita pabudino laisvąjį pasaulį ir jo vadus įtikino, kas yra Maskvos diktatorius, ko reikia laukti, kam jis yra pasiruošęs, kokiems tikslams skelbia taiką ir taikingo sugyvenimo koegzistenciją.

ATOMAS TERORUI

1945 m. VII. 16 d. Amerika slapta išsprogino atominę bombą ir atliko pirmąjį baisiojo ginklo bandymą. 1945 m. VIII. 6 d. pirmoji atominė bomba buvo panaudota kariniams veiksams, numetus ant Hirošimos (vėliau Nagasaki) miesto Japonijoje. Pasėkos buvo baisios. Pagreitino Japonijos kapituliaciją be sąlygų ir užbaigė Antrąjį Pasaulinį karą.

Kol išvogė atomo paslaptį Maskva drebėjo, viską darė, kad savo tikslą pasiektų. Pavyko. Keletas metų Maskva jau turėjo paprastą atominę bombą ir ją išbandė. Branduolinę bombą išbandė 1958.IX.22 d.

Geriausie sveikinimai ir linkėjimai visiems mūsų draugams ir rėmėjams

LOUISVILLE TITLE INSURANCE CO.

The Louisville Title Bldg., 118 St. Clair Ave., N. E. Phone: MA 1-2075

Listen to Rudolph Ringwall and his "Memorable Music" WJW Radio, Monday thru Friday, 7:05-7:30 P. M.

M O K A M E

4 1/4%

metinį dividendą už visas taupymo sąskaitas.

MUTUAL FEDERAL BENDROVĖS REKORDAS...

- Įsteigta Chicagoje 1905 metais.
- Nuo 1905 metų pergyvenom karus, ekonomines depresijas, panikas ir krizes, tačiau visiems savo taupytojams išmokėjom kiekvieną sutaupytą dolerį.
- Jūsų pinigus galima perkelti iš kitur, jei atnešite savo banko knygutę.
- Pinigų taupymui nereikia važinėti, juos galite atsiųsti paštu, nes mes apmokame visas pašto persiuntimo išlaidas.

MUTUAL FEDERAL SAVINGS and Loan Association

Chartered and Supervised by the United States Government
2202 W. CERMAK ROAD • CHICAGO 8, ILLINOIS
Phone: Virginia 7-7747 John J. Kazanuskas, Pres.

Berlyno laisvė tiek įsitino diktatorių, kad dar einant Šveicarijoje nusiginklavimo derybomis, jis pagrąšino 100 megatonų (1 milijonų tonų TNT sprogtamos jėgos) atominės bombos pagaminimu. Bet tokio dydžio bomba kariniams tikslams netinka. Jai nėra taikinių.

Mokslininkai sako, kad tokio stiprumo bomba yra teroroginklas. Jos pagaminimas ir panaudojimas yra kerštas žmonėms. Ir Amerika tokią bombą senai gali pagaminti, bet to nedaro nes skaito, jog tokios bombos bandymas ar panaudojimas yra nusikaltimas, kriminalinis veiksma prieš žmoniją ir civilizaciją.

VIEŠI ĮSIPAREIGOJIMAI ŠLYKŠTUS DIKTATORIAUS PASITYČIOJIMAS

1958 m. X.31 d. Ženevoje, Šveicarijoje, prasidėjo nusiginklavimo derybos. Jose buvo liečiamas nusiginklavimas parastų ginklų ir atominų, neišskiriant bombų. Sovietų Rusija ir Amerika (vėliau ir Britanija) savanoriškai sustabdė atominį ginklų bandymus.

Nesusitarta nusiginkluoti, nes Maskva nesutiko leisti nusiginklavimą savo krašte kontroliuoti. Vakarai, pasimokę iš praeities, negalėjo pasitikėti, jog Maskva sąžiningai ir garbingai išpildys savo pasižadėjimus. Posėdžiaavo delegacijos 241 kartą, bet be pasekų. Buvo sugaišta beveik trejetas metų laiko.

1961.VIII.30 d. Maskva paskelbė, kad ji atsisako savo pažadų nebandyti atominės bombos ir per penkis dienas suspėjo išsproginti keturis kartus Sibire. Tuo reikėtų skaityti, kad nusiginklavimo derybos iširo. Bet Ženevoje delegatai sėdi, kalbasi, gašina laiką, o bandymai vyksta.

Amerikos prezidentas, neturėdamas kitokio pasirinkimo 1961.IX.5 d. paskelbė, jog bus pradėti atominiai bandymai po žeme ir laboratorijose. Mat atominis bombų bandymai po žeme, apsaugo orą nuo radiacijos dulkių, kurios pavojingos gyvybei žemėje.

Bandymas atominis bombų atmosferoje yra teroro veiksmas žmonijai pavojingas. Maskvos diktatorius atsisuko prieš savo paties įsipareigojimus, iškilmingus pasižadėjimus 1959.VIII.28 d. Nikita ministerių tarybos posėdyje deklaravo, kad Rusija atominis bombų nepradės bandyti, jeigu kiti jas ir bandys. Ministerių Taryba priėmė ir nutarimą.

1958.IV.6 d. diktatorius laiškė prezidentui Eisenhoweriui rašė, kad Rusija atominis bombų negamins, jų nebandys pirmieji, prašė ir reikalavo to paties iš Vakarų. O dabar paaiškėjo, kad Maskva turėjo tikslą konferencijose laimėti laiką, pasivyti Ameriką. Savanoriško sustabdymo laikui jį dirbo, gamino ir dabar pradėjo bandyti. Kas galėtų turėti drąsos pasitikėti Maskvos žodžiams, pažadams, viešiesiems įsipareigojimams?

TERORO TAKTIKA IR NEUTRALIEJI

1961.IX.1 d. Belgrado mieste, Jugoslavijoje, buvo pradėta 25 neutraliųjų valstybių konferencija. Prieš 36 val. Maskva atšaukė atominis ginklų sustabdymą ir pradėjo atominis bombų bandymus Sibire. Buvo laukta, kad konferencijos dalyviai stipriai palies Maskvos teroro reikšmę juos pasmerks pareikalaus sustabdyti. Jeigu asmeniškai vienas kitas valstybės vadas pasmerkė, nusistebėjo, tai baigiamosiose rezoliucijose kurios sudarė 400 žodžių, apie tai neužsiminė, nepasmerkė, tik pasiuntė į Washingtoną ir Maskvą pasiuntinius, kad jie patartų diktatoriui ir prezidentui susitikti ir derybomis sušvelninti Berlyno krizės įsitępimą.

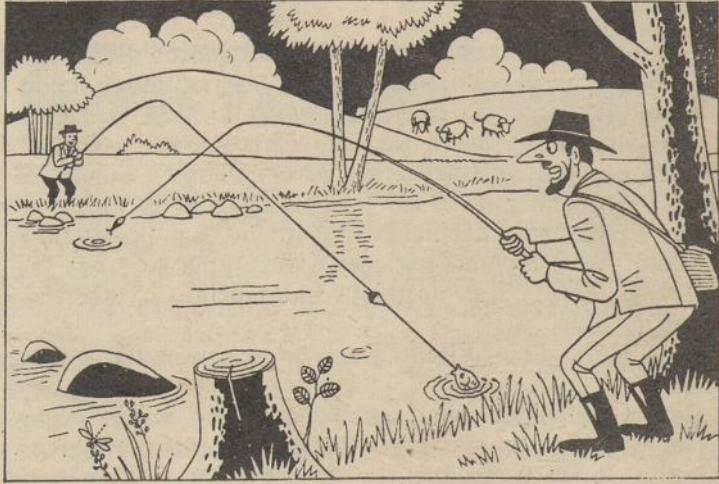
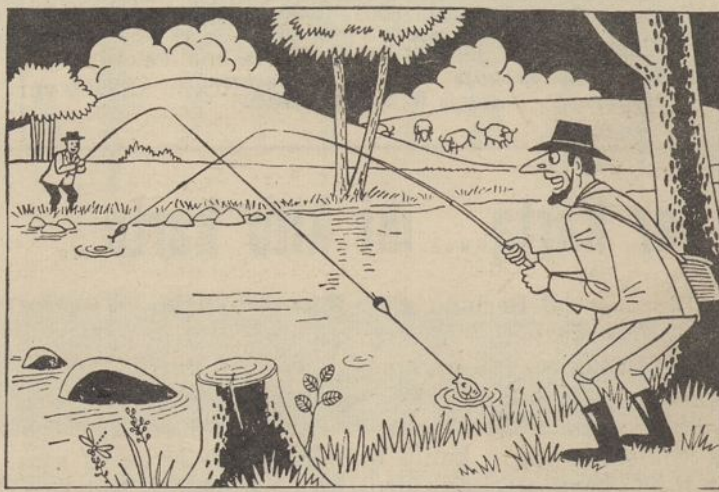
Maskva žinojo, kad tariamųjų neutraliųjų konferencijoje jos nepasmerks. Konferencijoje dalyvavo 75% jos simpatikų, rėmėjų ir ištikimųjų. Diktatoriai ar jų simpatikai savo draugai kasti negali. Geriau praleisti nusikaltimą tylois. Ir nutarimai išėjo Maskvai švelnūs, jaučiamai smerkiantis dvasios Vakarus.

Veidmainystė buvo kolonializmo palietimas ir riksmas. Vakarų kolonializmas baigiamas laisva valia. Kaip grybai po lietaus dygsta naujos valstybės, kurių dauguma nepriaugusios, neparengtos savistovumui, net ne-

žino, ką su gauta laisve daryti. O didžioji šių laikų kolonializmo imperija -- Maskvos diktatura -- pavergusi 100 milijonų laisvų ir subrendusių savistovumui žmonių Rytų ir Centro Europoje, konferencijoje nebuvo

paliesta, pasmerkta ir pareikalauta, kad iki 1962 m. pabaigos tokį kolonializmą baigtų. Niekas nebuvo kalbama ir apie teroro diplomatiją ir atominio teroro kerštą, ruošiamą žmonijos civilizacijai.

RASKITE 7 SKIRTUMUS

Abu piešiniai atrodo panašūs. Bet taip nėra. Jei esate pastabus, pabandykit per penkis minutes atrasti 7 skirtumus.

Praeitime piešinyje buvo šie skirtumai: 1. Iš po skrybėlės matomos merginos akys; 2. Jos rankinuko dugnas smailesnis; 3. Vaikas vandeny iškėlęs rankas; 4. Mergina su sviediniu labiau į priekį atstačiusi kairiąją koją; 5. Vaiko su kastuvėliu kelnaitės yra dryžuotos; 6. Persirengimo kabinų yra daugiau; 7. Mergaitės (dešinėje) kojos plonesnės.

Jus kviečiame susitikti su

Mrs. Barbara Armonas

heroje labai palankiai įvertintos knygos **Leave Your Tears in Moscow**, Halle's devinto aukšto knygyne šį ketvirtadienį, rugsėjo 28, tarp 7:00 ir 9:00 PM. Su Mrs. Armonas bus autorius Mr. A. L. Nasvytis, ir herojės vyras bei du vaikai.

Gimusi Pasvalyje, Lietuvoje, Mrs. Armonas dabar yra šeimininkė Clevelande. Karo metais ji prašė leidimo išvažiuoti, bet jai nebuvo leista išvykti iš Lietuvos, kol ji buvo įgrūsta į deportacinį traukinį Sibirą. Jos ilgi, kartūs tremties ir kalėjimų metai yra nepaprastai atvirai aprašyti knygoje **Palik savo ašaras Maskvoje**.

Leave Your Tears in Moscow \$3.95

Halle's Book Shop—Ninth Floor Downtown knyga gaunama ir Westgate bei Southland skyriuose

The Halle Bros. Co.

SUSITIKIMAI Antaną Škema prisimenant

Signalinės lempos palengva slenka pro jį. Jis neturi laikrodžio, bet supranta, kad seniai turėjo būti norima stotis. Tada jis bando sustoti, bet kojos jį velka į priekį, jis eina ir eina, eina ir eina.

— Aš niekad nepasieksiu Roosevelt Road? Mes niekad nepasieksime Roosevelt Road?

Apokalipsinės variacijos

Atrodo, kad jis buvo patekęs į viesulą. Jo apsiaustas nuplėstas nuo pečių, balti marškiniai atsagioti, plaukai sudraikyti. Rankoje skrybėlės gniužulas.

Šventoji Inga

Kaunas žerintį pavasarį. Laisvės alėjos medžiai rėdosi žalsvais papuošalais, kurie gatvės lempų šviesos ratuose skleistų ir virpa. Jau seniai po vidurnakčio, o žodžių tiek daug, kiek ir papuošalų medžiuose, kiek vandens lašų asfalto balutėje.

Žingsniai lėti, trumpi ir neskambūs. Ligi Iguolos bažnyčios ir vėl atgal ligi Teatro.

Sugriauti rutiną, kasdieniškumą, nuobodybę Teatre, atvesti į sceną gyvą žmogų, su visomis kančiomis, džiaugsmams, grožybėmis ir dėmėmis, bent vieną kartą išdrįsti arba mes užtrokšime savo mažiukuose susižavėjimuose ir pasiklysime seniai išmintame rate be išėjimo.

Po daugelio metų Chicagoje atskamba: "Mes niekad nepasieksime Roosevelt Road?"

* * *

Vilniaus teatre "Aukštinis miestas", kaip filmas ekrane. Scenoje mažiukas epizodas prie baro. Nedirbtinis žmogus, tikras: negražus, nedoras ir išgėręs. Rytoriaus dieną visas miestas šneka apie mažiuką apizodą.

ANTANAS RŪKAS

Miestas pasidabinęs baroko grožybėmis. Stuokos genijus gyvena Vilnelės ir Neris santakoje, paskendęs žalioje lapioje. Gatvių, gatvėlių reizginys toks įvairus, kad visokiausi vardai gražūs. Net Arklių gatvės vardas kartais tampa romantiškas. Ten, Nr. 1, teko susipažinti "Julijoną".

Oras pritvinko parako. Gatvių reizginyje slinko sužaloti kareiviai, nematydami nei Katedros, nei Aušros Vartų. Tiltu gatvės kuni-gaikščių ir valstybės raktininkų pasenę rūmai gal ir tiesė rankas išeinantiesiems ainiams sustabdyti. Bet rankos buvo per daug pavargusios, kaip ir kojos išeinančiųjų, kurie tada dar nežinojo, kad "niekad neateis į norimąją stotį".

"Julijona" pasiliko.

* * *

Augsburgo miesto pakraščiu trobelės nuobodžios ir įgrisusios. Katiliukai, konservų dėžutės, tuščiaiduriniai žodžiai ir nežinojimo nostalgija — kasdienybė.

Žmogaus ieškojimas galimas visur, net dykumose, ne tik miesto pakraščiu trobelėse. Puslapis po puslapiu atskleidžia vis didesnę kančią ir gilesnę nerimą. Autoriaus truputį sarkastišką šypseną apšviečia maža lemputė ant stalo, į kurį atsimušęs prislopintas balsas pripilė visą kambarį.

Būrelis draugų, nugarimusių nepakartojamoje rimtyje, ilgam atsiduria aname, popieriniame, pasaulyje, kuris daug gaivališkesnis už kasdienybę.

— Aš neturiu tam veikalui pavadinimo. Nei vienas, kurį užrašiau, netinka. Štai, visas pirmas puslapis pribraukytas vardu.

— Tai galėjo atsitikti visur, visais laikais ir kiek-

vienoje vietoje, bet tai atsitiko vakare, todėl tebūnie "Vieną vakarą".

Kartais būna ir tokios krikštynos.

* * *

Nors jo kūrėjas seniai išsikraustė, Chicago's Green gatvėje dar ir dabar tebevaikštinėja Mr. Parker, pasišvaistydamas lėndrine lazdele. Juodukų vaikai, didelėmis, rudomis akimis, stebisi jo elegancija.

Trisdešimt trečiojoje, Fellowship House (Draugystės namuose), skaitėme "Pabudimą". Draugai neišdrįso apšviesti jį prožektoriais, išryškinti spalvų dėmėmis ir prikelti gyventi. "Pabudimas" draugams buvo perdrąsus ir perankstytas.

Autoriaus liūdną ir sarkastišką šypsenėlės užuominą labai retas tepastebėjo.

Tik drąsūs žmonės atranda naujas žemes, niekieno nematytus pasaulius, niekieno ir niekada nelankytas žvaigždes. Tik drąsūs būna kūrėjai.

"Pabudimą" sekė dar drąsesni veikalai.

* * *

Dar daug kartų bus dėliojami žingsniai nuo Iguolos bažnyčios ligi Teatro po žalsvais medžių papuošalais, ir pro valstybės raktininkų rūmus eis ainių ainiai Tiltu gatve, ir kankinsis žmonės Augsburgo priemiesčių nameliuose, ir elegantiškai vaikštinės Mr. Parker pro juodaodžius vaikus, — ir kiekvienas geis "pasiekti Roosevelt Road"... Tik Antano Škėmos jau nebebus.

Drąsūs žmonės per daug dažnai patenka į viesulus ir per daug dažnai numiršta jauni.

Chicago, 1961. 9. 20.

SLAPTASIS EKSPORTAS

Į KUBĄ

Jungtinės Amerikos Valstybės, išryškėjęs priešamerikiniam Castro režimui kursui, nutraukė prekybinius ryšius su Kubą, paskelbdamos draudžiamą išvežti prekių sąrašus. Bet dabar aiškėja, kad prekyba su Kubą, vykdoma kai kurių JAV piliečių, ne tik tębtės, bet kaskart vis didėja, jos organizatoriams nešdama milžiniškus pelnus. Ir JAV vyriausybė nieko negali padaryti jai sukludyti.

Gerai informuotas "U.S. News and World Report" skelbia, kad toji prekyba vyksta tokiu keltu: spekuliantai superka amerikinius gaminius eksportui į Meksiką, iš kur siuntos peradresuojamos ir leidžiamos tolyn į Kubą. Prekybos apimtį tiksliai nustatyti nėra įmanoma, bet viena grupė, kurioje dalyvauja tariai penki meksikiečiai ir tikrai vienas JAV pilietis, per pastarąsias tris savaites pelnė 60,000 dolerių.

Toji grupė buvo sukurta ne taip seniai su pradiniu 16,000 dolerių kapitalu. Ji turi vieną supirkimo agentūrą rytinėje JAV dalyje, kitą — vakarinėje. Esą, labai galimas dalykas, kad prekes parduodančios firmos net nemaučiančios, kad siuntos iš tikrųjų eina į Kubą.

Pagrindinę prekių rūšį sudarė Castro režimui gyvybiškai svarbios automobilių, sunkvežimių ir lėktuvų dalys, toliau įvairūs instrumentai, reikalingi grūdvančiai Kubos pramonei. Tais pačiais kanalais į Kubą eina ir sviestas ir kiti riebalai.

Jungtinės Valstybės supirktojos prekes gabenamos į Meksiką sunkvežimiais, geležinkeliais, laivais ir lėktuvais. Mėgstamiausias ruošas eina per laisvąjį Meksikos uostą Coatzacoalcos, nes per ten lengviau išvengti muitų Meksikos vyriausybės.

Kaip toji operacija pelninga, galima matyti jau ir iš to, kad

Dailininko Vytauto Igno padovanotas Dirvai paveikslas "Gaidys", kurį metiniame Dirvos koncerte laimėjo rėmėjas K. Babickas iš Chicagos.

NAUJŲ ĮSTATYMŲ KRUŠA ANT LIETUVOS (8)

V. RASTENIS

"DRAUGIŠKIEJI TEISMAI"

Jau prieš porą metų sovietinėje imperijoje buvo įsteigti vadinami "draugiškieji teismai". Pristigę jų ir Lietuvoje. Dabar miestai apie jų teismų veikimą įtraukti ir į nuo rugsėjo 1 dienos įsigaliojusius kodeksus.

"Draugiškieji teismai" yra naujoviška institucija. Jie steigiami žmonėse arba ir kolchozuose. Didesnėse žmonėse net atskiri skyriai gali turėti tokius savus vidujinius teismus. Teisėjus renka iš savo tarpo atitinkamoje žmonijos dirbantieji. Žinoma, iš partijos organų visada atsiranda "patarimas", kas turėtų būti išrinkti, nesgi partija "geriausiai žino ir supranta dirbančiųjų interesus".

Tiems teismams atiduoda spresti bylas dėl mažesnės reikšmės nusižengimų, dėl kurių manoma, kad valstybiniam žmogui "neapsimoka gaišti". Ir tas teismas gali tik įspėjimais, papeikimais, perkėlimais į kitą, mažiau atsakingą ar mažiau patogų darbą, ir gali nuspręsti, kad turi būti atlyginta ar atitaisyta nusižengimu pada-

rytoji žala. Tai yra teismai, panašūs į vadinamuosius garbės teismus organizacijose. Tik bylos sprendime čia dalyvauja ne vien išrinktieji teisėjai, bet ir visi dirbantieji atitinkamoje žmonėje ar atitinkamame jos skyriuje. Tokio teismo posėdis esti maždaug kaip visuotinis žmonės dirbančiųjų susirinkimas, kur nusižengimą svarsto "visi", o teisėjai yra lyg ir prezidiumas, kuris tačiau pats vienas, o ne visas susirinkimas daro nutarimą. Teisintis gali kaltinamasis, kaltinti arba teisinti gali kas tik nori iš susirinkusiųjų tarpo.

Toki teismai vadinami "draugiškais" dėl jų daugiau auklėjamosios, negu baudžiamosios paskirties. Tai yra sušvelnintas elgimasis su pirmą kartą ir nesunkiai nusižengusiais. Iš esmės kiekvienas kuo nors kaltinamas noriau stosi prieš tokį, negu prieš valstybinį teismą, nes čia tikrai galima tikėtis daugiau draugiško atlaidumo. Bet kaip tik dėl to jau yra susidarę nesusipratimų tarp jų "draugiškų teismų" ir prokuratūros. Mat, ne visose žmonės dirbančiųjų visuomenėse yra taip labai persišėmusi "socialistinės santvarkos saugojimo" dvasia. Jie kartais esti gana atlaidūs, o prokuratūros ir partijos akimis net neleistinai atlaidūs nusižengėjams.

Susilaukia iš prokuratūros viršūnių priekaištų ir valstybiniai teismai bei žemesnieji prokuratūros organai ir tardytojai už perlengva ranka perdavinėjimą bylą draugiškiems teismams. Įspėjimai ir žmonų kolektyvai, kad jie perdrąsiai imasi spręsti kaikurias tokias bylas, kurias reikėjo perduoti prokuratūrai ir valstybiniam teismui.

Jau yra buvę Lietuvoje priekaištų draugiškiems teismams, kad jie kaikuriuos atvejais "pridenge" daug griežčiau baustinus nusikaltėlius. Tiems teismams priklaiojamas pataikavimas nusikaltėliams, jų globojimas ir net sudarymas sąlygų toliau tęsti tai, kas partijos ir prokuratūros akyse yra griežtai baustini nusikaltimai.

Toki teismai, žinoma, yra irgi minios pobūdžio teismai. Jie ga-

lėtų būti gana nepriklausomi, jie galėtų gana teisingai reikšti ir visuomenėje vyraujančią teisinę sąmonę, tačiau jų ir yda ta, kad teisinė sąmonė juose gali reikšti labai atsitiktinė. Ji čia gali pasireikšti draugiškai, kartais gal net perdraugiškai, nes gali būti, kad teisiamojo pasielgimo niekas iš teisiančiųjų nelaiko tikru nusižengimu, kadangi, galbūt, visi pasielgia panašiai, kaip ir teisiamasis, kiek nors perdėto uolumo ar asmeniško keršto dėka patekęs į teisiamųjų suolą. Bet kartais bendradarbių būrio teisinė sąmonė gali būti iškrypusi ir į žiaurų priekabumą, kerštingumą, siekimą tik su-tramdyti kokį nors jų tarpe atsiradusį prasisielkį. Bet svarbiausia dabartinių nesusipratimų su tais teismais priežastis atrodo bene bus ta, kad dar daugelyje ar net daugumoje žmonių dirbančiųjų tarpe nėra tokios "socialistinės sąmonės", kaip ją supranta partija ir jos valią vykdančioji prokuratūra. Bene dėl to "draugiškieji teismai" daugiau reiškiasi tik tose žmonėse, kur yra daugiau "susipratusių draugų". Bet ten toki teismai praktikoje ne toki jau draugiški bendradarbiams, pas kuriuos at-randama dar "nenusikratytų buržuazinių laikų atgyvenų".

Kita painiava dėl jų "draugiškų teismų" yra kompetencijos painiava. Jie gali įstatyme numatytas bylas spręsti savo iniciatyva, ir jiems bylas gali perduoti valstybinio teismo organai, o čia aiškios ribos nėra, nes visai tokios pačios rūšies byla vienu atveju gali būti palikta valstybinio teismo kompetencijoj, kitu — gali būti perduota draugiškajam teismui. Be to, draugiškajam teismui baudžiamą bylą išsprendus nuteistasis (ar išteisin-tasis) dar nėra visiškai tikras, kad byla jau baigta, nes gali būti pripažinta, kad draugiškasis teismas buvo arba nekompetentingas, arba per atlaidžiai sprendė, ir byla vistiek gali atsidurti valstybiniame teisme iš naujo.

(Bus daugiau)

**Kas Dirvos neskaitys
— daug nustoja!**

Dr. V. Ramanausko, Vilties Draugijos pirmininko, padovanotas Dirvai J. Pautieniaus paveikslas "Kalnų viršūnės", kurį Dirvos metiniame koncerte laimėjo rėmėjas K. Jurgutis iš Detroito.

Alg. Gustaitis iš Los Angeles miesto valdybos išrūpino, kad viena miesto gatvė būtų pavadinta Lietuvos vardu.
L. Briedžio nuotrauka

NUSISEKUSI PARODA WATERBURYJE

Waterburiečiai priklauso prie tų mūsų kolonijų, kurios labai aktyviai remia lietuviškus parengimus. Tai dar kartą pasitvirtino, kai AL bendruomenės skyrius suruošė dailininko J. Pautieniaus kūrinių parodą. Ją per dvi dienas aplankė arti 400 meno mėgėjų ir iš ištatytųjų 43 darbų nupirko

15, taigi daugiau kaip trečdalią visos parodos. Išgiję paveikslus šie waterburiečiai: kun. klebonas Gradecakas, Dr. Vileišienė, J. Karys, Liaudinskai, Tomkūnai, Matoniai, Malakauskai, Vaitkai, Brazauskai, Stulginskaitė ir kt.

Parodos atidarymo programą pravedė M. Kleinaitis, o atidarymo žodį tarė profesorius muzikas J. Aleksis. Kalbėjo ir patsai

parodos kaltininkas J. Pautienius, kuris padėjo ruošėjams už nelengvą darbą, pasidžiaugė kitų mūsų kūrėjų laimėjimais, kurie šiuo metu, praradus Lietuvai laisvę, yra didžiausi savos tautos ambasadoriai.

Vietos amerikiečių laikraštis "Waterbury American" dar prieš atidarymą parodos savo skaitytojus gana plačiai informavo apie dailininko J. Pautieniaus kūrybą ir jo laimėjimus amerikiečių meno parodose.

Pažymėtina, kad lankytojų tarpe buvo arti 10% kiltatūčių. Du jauni vietos dailininkai, parodai pasibaigus, atėjo bendruomenės vadovybei padėkoti už suruošimą parodos ir prašė, kad ateityje būtų parodyta ir daugiau lietuvių dailininkų kūrinių.

P. J-tis

IR VĖL NAUJAS LIETUVIŠKAS KAPAS

Pranešu artimiesiems ir pažįstamiems, jog 1961 m. rugsėjo mėn. 9 d. Marija Šumskienė paliko šį pasaulį amžinajam poilsiui.

Atvykus iš Austrijos ji apsigyveno Great Necke, New Yorke. Čia pradėjo naujo gyvenimo vargas dienas, pelnydamosi sau duoną ir pastogę. Tik paskutiniu metu ji buvo pradėjusi dirbti Great Necke banke, kaip buhalterė. Lietuvoje taip pat dirbo sąskaitininke vyr. geležinkelio valdybos buhalterijoje.

Ją pakirto, kaip ir daugelį lietuvių, sunkiai pagydoma vėžio liga. Paskutinį kartą tesirgo tris savaites ir, nežiūrint specialaus gydymo, turėjo nukeliauti ten, kur ir vėlionies vyras a. a. pulk. Aleksandras Šumskis, vienas Suvalkų sutarties signatarų, jau buvo iškeliavęs 1946 m. kovo 4 d.

Iš artimesnių giminių gyvena jos vyro sesuo Elena Musteikienė ir, berods, jos teta.

Velionė buvo pašarvota Jamaica gražioje koplyčioje. Šv. mišios atlaikytos ir atkalbėtas rožančius, kun. Andriekui vadovaujant, Pranciškonų koplyčioje. Vėliau jos kūnas buvo nulydėtas į vėlionies nuolat lankomą St. Aloisius bažnyčią Great Necke, kur įvyko labai įspūdingos gedulingos mišios.

Vėlionės paskutinis noras buvo atsigulti amžinam poilsiui šalia savo vyro kapo A. a. pulk. Aleksandras Šumskis širdies liga mirė Austrijoje, Schwarzache, kur ir buvo palaidotas. Tai ir jo žmonos a. a. Marijos Šumskienės kūnas lėktuvu buvo išvežtas 1961 m. rugsėjo 14 d. į Schwarzachą, Austrijon, kur ir buvo palaidota tose pačiose kapinėse ir prie to paties lietuviško kryžiaus, kurį jį dar ten begyvendama pastatė.

Ta proga tebūna leista man pareikšti nuoširdžiau-

CHICAGO

A. L. T. Sajungos Chicago, Cicero ir East Chicago skyriai š. m. spalio 28 d. B. Pakšto svetainėje rengia linksmą susipažinimo pobūvį.

Pobūvyje numatyta meninė programa ir šokiai. Veiks savas bufetas. Smulkesnė programa bus paskelbta vėliau.

sią padėką kun. Andriekui, poniai Sievers, kuri ją rūpinosi tebegyvenant, ligoje, laidotuvėmis ir išvežimu į amžino poilsio vietą — Austriją. Ačiū p. Tucker, p. Maksymavičienei ir visiems, kurie dalyvavo pamaldose ir laidotuvėse. O Tau, miela, Maryte, tebūna amžina ramybė Dievo karalystėje.

E. M.

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.

PETKUS
LAIDOJIMO ISTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO
2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6
CICERO ILLINOIS
1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9
TRYŠ MODERNIOS KOPLYČIOS

Mes kepame visokius pyragus, lietuvišką duoną, tortus ir kitus skanumynus. Prašant išvežiojame į namus.

ST. CLAIR BAKERY

Sav. O'Bell-Obelenis

6212 Superior Avenue Tel. EN 1-6525

Antroji mūsų krautuvė yra

1404 E. 66 Street Tel. EN 1-4551

Čia Jūs gausite įvairiausių vyną, alų ir geriausius mėsos produktus.

Kreipkitės į mus ir būsit patenkinti.

VIEŠĖDAMI CHICAGOJE APLANKYKITE

MIDWEST MAISTO ir LIKERIŲ KRAUTUVĖ

2515 West 69 St. Marquette Parke
SAV. J. JANUSAITIS ir J. MAŽEIKAS
Čia gėrimus pirksite tikrai pigiai!
TIK KELETAS PAVYZDŽIŲ:

1 ASBACH URALT	5ths	\$4.95
2 BISQUIT 3 star Cognac ..	5ths	\$4.98
3 MARTELL 3 star Cognac	5ths	\$5.39
4 METAXA graikų brendy	5ths nuo	\$5.75
5 WHITE HORSE SCOTCH whisky	5ths	\$4.98
6 SKAIDRIOJI 80°	5ths	\$2.95
7 CHERRY, BLACKBERRY, PEACH, APRICOT importuoti prancūzų likeriai	5ths	\$2.98
8 BORDEAUX pranc. vynas	5ths	\$0.98

Ir virš 100 rūšių užsieninių bei vietinių gėrimų žemiausiomis kainomis! Nepaprastai didelis pasirinkimas!

LIETUVISKI SČIAI, JUODA DUONA, AUKŠČIAUSIOS RŪSIOS RŪKYTI KUMPIAI, DESROS IR SKILANDŽIAI PIGIOMIS KAINOMIS GAUNAMI KRAUTUVĖJE

MARTHA & PETER LISAUSKAS

6409 56 ROAD, MASPETH 78, N. Y.
Telephone: TWaining 4-8087

Prekes siunčiame ir per paštą.

ISKIRPKITE IR ATSIŪSKITE ŠĮ KUPONĄ

Prašau atsiųsti
Nurodykit prekę

Nurodykit adresą:
Name

No. Street City State

VISAIS APDRAUDOS REIKALAIS,

kaip automašinų, gyvybės, nelaimingų atsitikimų ir gaisro, kraiptis į atstovę

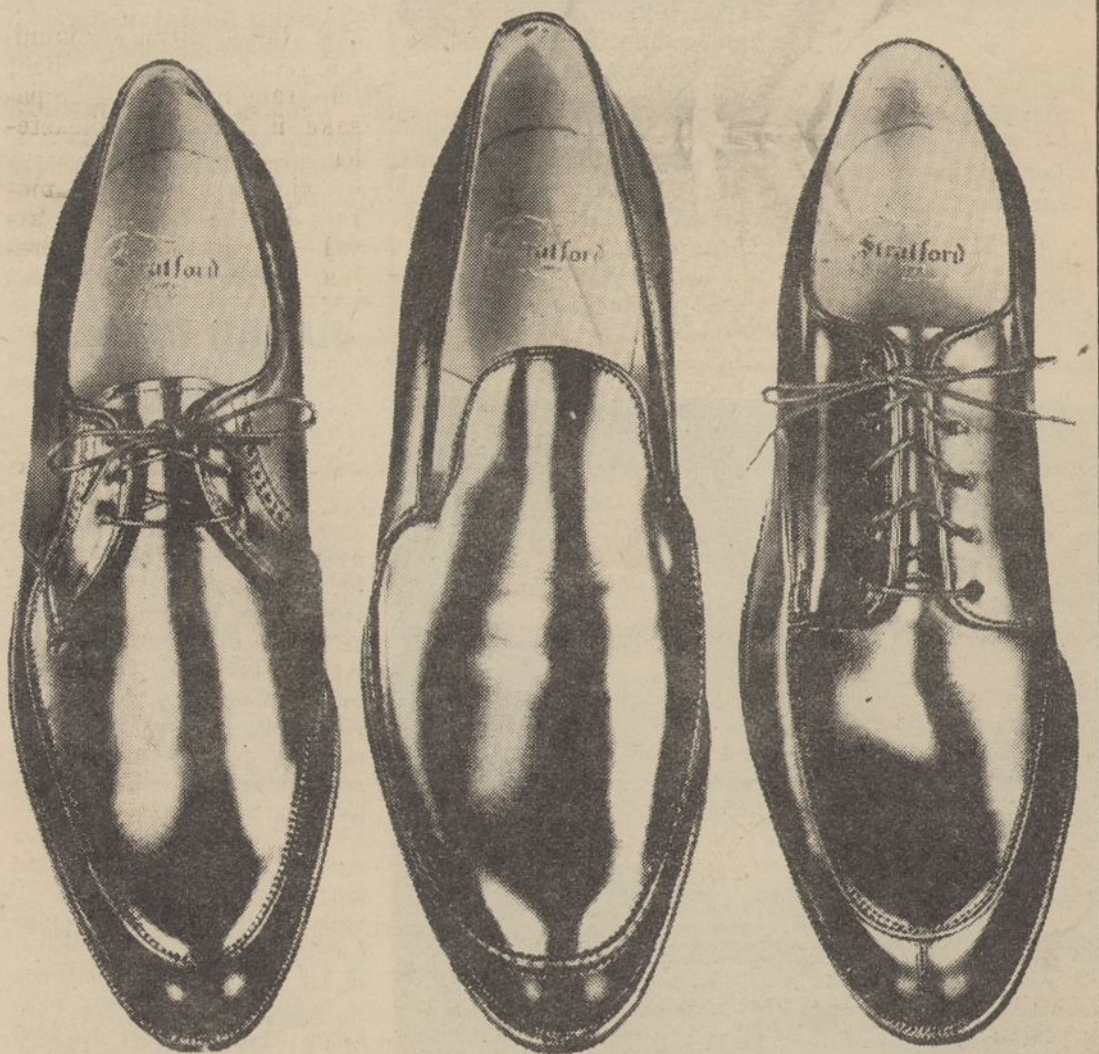
PAULINA
MOZURAITIS-BENNETT
HI 2-4450
642 Meadow Lane Dr.
Cleveland 24

EAGLE STAMPS the MAY co's NOW 3 BASEMENT stores

Downtown - Public Square

Cedar Center - Ridge & Ridgewood Drive

Pirmą kartą už šią žemą kainą
62-am sukaktuviniam išpardavimui!

Vyrų Amerikos gamybos odiniai batai

• TIKTAI JUODI

- Leather Lined
- Leather Insoles
- Leather Soles
- Handcrafted
- Rubber No-Mark Heels

Būsité patenkinti batais visą

laiką už šią žemą kainą!

Pirkdami įsitikinsite, kad ši žema kaina sumuša visų metų pirkinių kainas. Pirkdami įsitikinsite, kad šie odiniai batai prašoka visus aukštesnes kainas odinius batus.

DYDŽIAI: Styles K & Z: B, C, D & E widths
Style M: C, D & E Widths
B: 9 to 11, 12
C: 7 1/2 to 11, 12
D: 7 to 11, 12
E: 7 1/2 to 11

Paštu ir telefonu užsakymai pildomi jei liks tokių dydžių... Saukit Cherry 1-3070
EASEMENT MEN'S SHOE DEPARTMENT... THE MAY COMPANY, ALL 3 STORES

8.90
PORA

CLEVELANDE ir apylinkėse

• Dirvos metiniam koncerte-spaudos baliuje, iš toliau atvykę, dalyvavo: prof. J. Žilėvičius — iš N. Jersey, J. Sankus su ponia — Wellando Tautinės Sąjungos skyriaus pirm. iš Kanados, K. Žukauskas su ponia — Pėlėdos leidėjas ir redaktorius, Juozas Leimonas — iš Chicago, Jonas Čėsna — iš Omahos, Ed. Voroneckas —

iš Vokietijos, inž. Juozas Noreika su ponia — iš Michigano sostinės Lansing ir kiti.

Svečiai iš toliau ne tik dalyvavo spaudos baliuje — koncerte, bet lankėsi Dirvoje, apžiūrėjo redakciją ir spaustuve.

• J. Bagdauskas su ponia, iš E. Chicago, būdami Clevelande, aplankė Dirvą ir susipažino su darbu.

• Dirvos metinio spaudos baliaus - koncerto rėmėjais, be jau skelbtų, dar buvo įsijungę: Sofija Smetonienė, Dr. A. Aželis, Dr. J. Skrin-

VIRŠUJE: Pirmasis rudens parengimas Clevelande, Dirvos spaudos baliaus, pripildė publikos pilnutėlę salę, atėjusių pasiklausyti Bostono lietuvių mišraus choro.

V. Plodžinsko nuotrauka

ka, Dr. J. Sandargas ir Dr. E. Juodėnas.

Visiems rėmėjams širdingai dėkojame.

• Ant. ir V. Garmai, pasistatę gražų namą, dabar pasiekiami šiuo adresu: 24584 Chardon Rd., Richmond Hts. — Cleveland 17, Ohio. Telefonas: 481-7930.

• Dirvą aplankę svečiai iš Welland, Kanados — J. Sankus ir K. Žukauskas, laikraščiui paremti paskyrė po \$5.00.

• Po Dirvos koncerto salėje rastas baltas, moteriškas megztukas. Galima atsiimti Dirvoje.

• Radijo pirmojoje jaunimo valandoje šį penktadienį bus transliuojama viena pasaka iš žirginėlių plokštelės.

Taip pat šioje programoje kalbės iš Šveicarijos atvykęs svečias prof. J. Ere-tas.

Klauskytės Tėvynės Gar-sų radijo penktadienį nuo 8-9 val. vak. banga 106.5 per stotį WXEN-FM.

Buv. polit. kaliniams, gyv. Clevelande

Rugsėjo 28 d., 8 val. vakaro, visi buvę polit. kaliniai kviečiami atvykti į The Halle Bros. Co. patalpas — 1228 Euclid Ave., Cleveland. Atvykimo tikslas — pagerbti ir priimti į polit. kalinių klubą nariais Barborą ir Joną jr. Armonus, sąrašyje su išleista knyga "Palik ašaras Maskvoje".

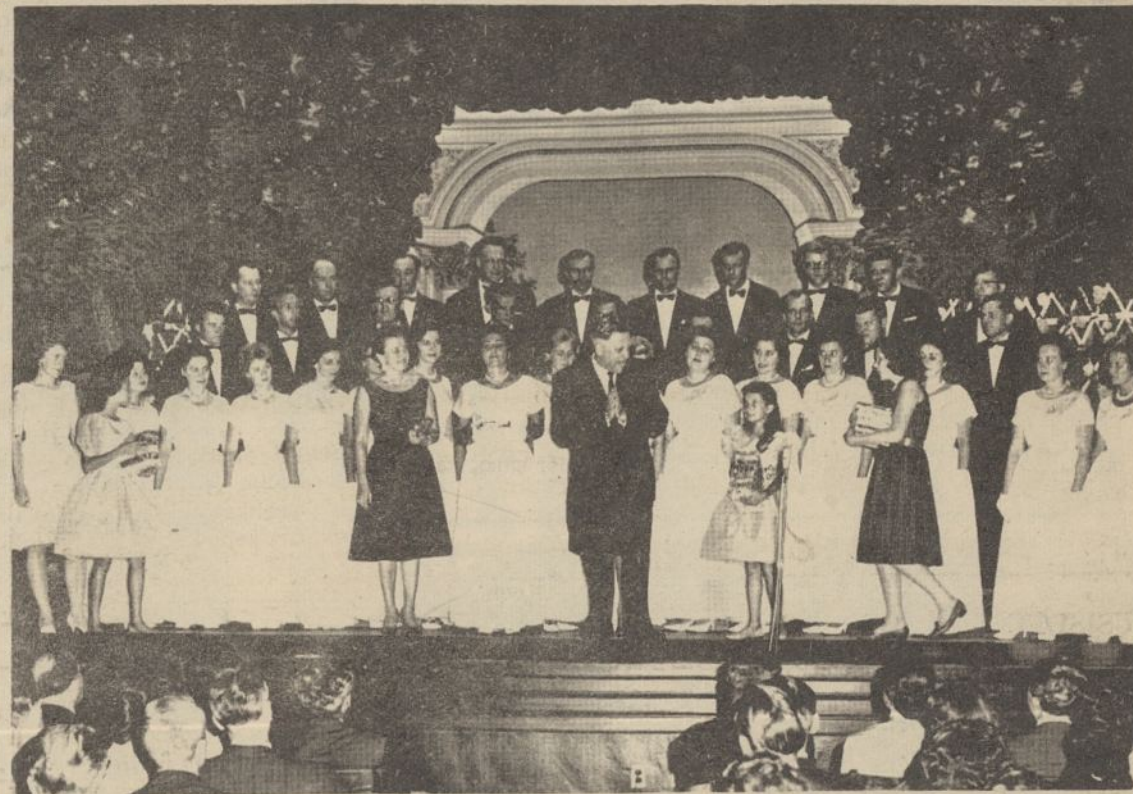
Taipogi kviečiame atvykti spaudos atstovus ir foto korespondentus. Kviečia: Politinių kalinių klubas

J. P. MULL-MULIOLIS

Seniausia lietuviška namų pirkimo-pardavimo ir apdraudos agentūra Clevelande.

4 šeimų mūrinis

Po 6 kamb., 4 skėpai, 4 garažai, kiekvienas butas turi 2 atskirus įėjimus. Pajamos 300 mėn. Netoli Šv. Jurgio.

Visi Bostono lietuvių mišraus choro dalyviai, koncertavę Dirvos metiniame baliuje - koncerte, buvo apdovanoti Vilties Draugijos leidiniu R. Spalio "Alma Mater". Vidury stovi, choristams įteikęs knygas, Dirvos vyr. red. B. Gaidžiūnas.

V. Plodžinsko nuotrauka

Jone Kvietytė ir George Donnel išpildys programą Dainavos stovyklos naudai spalio 7 d. Slovėnų auditorijoje, Clevelande. Jone Kvietytė išraiškos šokių studijavo Lietuvoje, Vokietijoje ir Amerikoje. Ji yra daug kartų dalyvavusi teatryje ir televizijos programose ir susilaukusi gražiausių įvertinimų. Montrealio šokių festivalyje ji laimėjo pirmąją premiją. Jos iniciatyva buvo suorganizuota modernių šokių festivalis Toronte, Kvietytė mokytoja Loretto kolegijoje ir taip pat sėkmingai veda savo šokių studiją.

EAST CLEVELAND — 13515 EUCLID AT SUPERIOR AVE.

SAVINGS
EARN

OPEN EVERY SATURDAY UNTIL 2:30

4%

SUPERIOR
SAVINGS

ACCOUNTS
INSURED TO
\$10,000

DEPOSITS MADE BY OCTOBER 20th
EARN INTEREST FROM OCTOBER 1st

IN TOWN OFFICE — 6712 SUPERIOR AT EAST 68 ST.

JAKUBS & SON

FUNERAL HOMES

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo.

6621 Edna Avenue
EN 1-1763

936 East 185 St.
KE 1-7770

VANDENTEKIS IR ŠILDYMAS IVEDIMAS IR PATAISYMAS

Vandeniui ir pečiai šildymas, vonios kambarių įrengimas. Pristatymas į jūsų namus ar pilnas įrengimas.

Nelaimėi atsitikus skubus pataisymas. Nemokamas numatomų darbų įkainavimas.

Mes esame pertvarkę šildymą Dirvoje, atlikę nemažai patarnavimų lietuviams ir mūsų darbu visi patenkinti.

W. F. HANN & SONS CO.

15533 EUCLID AVE.

MU 1-4200

NOTICE!

Taipyms įnašai, gauti iki
SPALIO 10 d., ir palikti ketvirčiui,
gauna procentą nuo SPALIO 1 d.

Society NATIONAL BANK

MEMBER FEDERAL DEPOSIT INSURANCE CORPORATION

FREE

Our new process dry cleaning

FREE

To introduce to you our new
cleaning process

We offer to you

FREE

Any garment beautifully dry
cleaned without obligation

THRIFTY DRY CLEAN
AND WEAR

"A Heap o' Dry Cleaning for a Wee Bit o' Money"

Shaker SUDS-O-MAT

SHAKER'S ONLY AUTOMATIC LAUNDRY
3601 LEE RD. Between Scottsdale & Chagrin
Opposite The Car Wash LO 1-7595

DIRVA

Nr. 111

1961 m. rugsėjo 27 d.

KAS IR KUR?

DIRVOS RĖMĖJAMS ATITEKUSIOS DOVANOS

Dirvos metiniam spaudos baliuje-koncerte, kaip anksčiau skelbėme, buvo paskirstyta eilė dovanų. Jos buvo skirstomos vadovaujant Vilties Draugijos pirm. Dr. V. Ramanauskui ir Daliai Musteikytei traukiant. Dovanos atiteko — Dail. Vyt. Igno dovanotas paveikslas "Gaidys" — K. Babickui iš Chicagos. Dail. J. Pautieniaus paveikslas "Kalnų viršūnės" (dovanotas Dr. V. Ramanausko) — Kostui Jurgučui iš Detroito. Savaitė atostogų vienam asmeniui Veitų-Lušių vasarvietėje "Meška", Cape Cod — J. Kriščiukaičiui iš Dorchester, Mass.

Alma Mater knygos atiteko: Vitai Ambrazevičiūtei, Cleveland, R. Valadkai, Cleveland, Z. Jankauskui, Philadelphia, Dr. K. Ambrozaičiui, Portage, Leonidui Nagevičiui, Cleveland, Igoriui Itomlenskiui, Cleveland, Justinui Valiui (nenurodytas miestas), Aurelijai Šerepkienei, Chicago, Jurgiui Mitkui, Detroit ir Algiui Širvaičiui, Cleveland.

Dirvos metinės prenumeratos atiteko: Howard Mann iš Manso City, Daina Maurukas iš Elyrijos, Reginai Orintienei iš Cleveland ir Dr. Juozui Bartkui iš Chicagos.

Salamander batai, skirti atstovo B. Gražulio tik clevelandiečiams, atiteko Antaninai Petraitienei.

Gyveną Clevelande dovanas prašom atsiimti iš redakcijos. Kitiems bus išsiųsta paštu.

• Australijos lietuviai studentai išsirinko naują centrinę vadovybę. Ją sudaro: Vyt. Šalkūnas — pirm., Ina Čelnaitė — vicepirm., Kazys Zdanavičius — sekret., Rimgaudas Sližys — izl. ir Ant. Fišeris — ryšininkas. Australijos lietuviai studentai Mūsų Pastogės laikraštyje turi pastovų skyrių — Studentų žodis.

Solistė Stasė Daugėlienė užkulisį nemažai jaudinosi, kaip clevelandiečiai ją priims. Bet po pirmos dainos "Mėlynasis karvelėlis", publika jau buvo jos pusėje ir dainuojant solo dainas gausiais plojimais kelis kartus kvietė į sceną.

Vyt. Gedgaudo nuotrauka

DETROIT

Jūrų skautų veikla

Šią vasarą įvyko Detroito jūrų skautų tėvų komiteto ruoštas išvažiavimas. Išvažiavime dalyvavo virš šimto jūrų skautijos tėvų, rėmėjų ir svečių. Svečius vaišino tėvų komitetas, vadovaujamas pirmininkės O. Šadeikienės. Jiems talkininkavo j. ps. I. Laurus, T. Kavaliauskienė, E. Baublienė ir nuolatinis jūrų skautų rėmėjas P. Stanionis. Svečių tarpe matėsi jūrų budžiai su šeimomis, L. K. ŠARŪNAS pastato krikšto tėvai: V. Černienė su vyru iš Flinto, inž. L. Pečiūra su ponija iš Ann Arboro ir M. Sims. Krikšto tėvas P. Padolskis, dėl darbo negalėdamas dalyvauti, atsiuntė jūrų skautams auką ir linkėjimus.

*
Eugenijus Petruilionis, grįžęs iš karo tarnybos, įsijungė į Detroito jūrų skautų veiklą.

*
Rugsėjo mėn. 14-27 dienomis, Detroito jūrų skautai stovyklavo prie Lower Straits ežero. Stovyklai vadovavo v. v. E. Petruilionis. Jam talkininkavo v. v. Alg. Pesys ir vair. N. Norus. Ūkio reikalais rūpinosi valt. V. Laurus. Vyriausiu maitininku buvo O. Šadeikienė. Vieną savaitgalį stovykloje svečiavosi jūrų budžiai. Pasukiniame lauže dalyvavo nemažas skaičius tėvų ir svečių.

*
Albertas Misiūnas nupirko ŠARŪNO pastatui naują stiebą kainavusį virš 100 dolerių. Detroito jūrų skautai širdingai dėkoja.

*
Spalio 1 d. Detroito jūrų skautai ruošia išvažiavimą — buriavimo sezono užbaigimą savo bazėje. Tikiti, kad ir šį kartą sulauks gausaus būrio svečių.

BALTIMORE

Dr. S. Ankudo parama lituanistinei mokyklai

Dr. Stasys Ankudas, rūpindamasis rasti priemonių, kurios skatintų mūsų jaunosius noriau lankyti lietuvišką mokyklą, paskyrė Baltimorės šeštadieninei mokyklai po 300 dol. kasmet mokinių rašomiesiems darbams

Lietuvos rezistencinės grupės Chicagoje

Š. M. SPALIO 1 D. RUOSIA

1941 M. SUKILIMO 20 M.
SUKAKTIES MINĖJIMĄ,

prisiminti ir pagerbti tuos, kurie 1941 m. birželio mėn. didvyriškai kovojo už Tautos laisvę.

Programoje:

- 1) Lietuvos General. Konsulo Dr. P. Daužvardžio žodis;
- 2) Aktyvių rezistencijos atstovų trumpos kalbos: a) Karolio Drungos, b) inž. Jono Jurkūno ir c) Leono Prapuolenio;
- 3) Meninėje programoje dalyvauja:
a) Zita Kevalaitytė-Visockienė — deklamacija,
b) Smuikininkas Povilas Matiukas,
c) dainininkė Laimutė Bildušienė — mezzosopranas.

Akomponuoja muzikas Antanas Nakas.

Prieš minėjimą 10 val. Tėvų Jėzuitų koplyčioje ir Liet. evangelikų-liuteronų Tėviškės parap. bažnyčioje bus atlaikytos pamaldos už žuvusius Lietuvos laisvės kovotojus.

Minėjimas įvyksta spalio 1 d., sekmadienį, 4 val. p. p. Dariaus ir Girėno salėje, 4416 So. Western Ave., Chicagoje.

Salėje bus išstatyta genocido paroda.

Rengėjai

premijuoti ir kitaip lietuviškos veiklos pastangas mokykloje remti.

Mokyklos vedėjas, skelbdamas šių mokslo metų pradžią (IX, 9 d.), kvietė visus Baltimorės lietuvių jaunuolius ir jaunuoles gausiai lankyti šeštadieninę mokyklą, įsigyti joje lituanistinių žinių ir užpelnytai pasinaudoti gerojo mecenato Dr. Ankudo skirtomis premijomis.

Mokyklos mokytojai ir tėvai didžiai dėkingi Dr. S. Ankudui už tokią didelę paramą mokyklai ir lietuvių. Labai svarbu rasti priemonių, skatinančių jaunimą su noru lankyti lietuvišką mokyklą, ne tik tėvų verčiamiesiems. Mokykla pati vienus kitus metus bandė skirti premijas už geresnius mokinių darbus, tačiau, nesant lėšų, nežymių premijų skyrimas nebuvo labai efektingas.

Baltimorės šeštadieninė mokykla yra noramli 8 skyrių mokykla, įsteigta 1949 metais. Joje kasmet mokosi tarp 60 - 70 mokinių, dirba 8 - 10 mokytojų. Iki šiol mokyklą baigę 32 abiturientai, iš kurių 3 iš seniau mokyklą baigusiu jau mokytojų mokykloje, o kiti trys ir dabar mokytojauja šios mokyklos žemesniuose skyriuose.

Mokykla išsilaiko iš tėvų įnašų po 15 - 10 dol. už mokinį, LB Baltimorės Apylinkės paramos ir iš parengimų. Lietuviškos Šv. Alfonso parapijos klebonas prelatas L. Mendelis maloniai leidžia naudotis parapijos mokyklos patalpomis, o seselės Kazimierietės mielai prižiūri patalpas, už ką mokytojai ir tėvai jiems širdingai dėkoja. K.P.

VAIKO GRAŽIAUSIOS NUOTRAUKOS KONKURSAI

KONKURSINĖ NUOTRAUKA Nr. 52, Reginutė Szucs, 1 metų amž., iš Lorain, Ohio, Nuotrauka R. Orintaitės-Szucs.

KONKURSINĖ NUOTRAUKA Nr. 53, Edvardas Skrypas, 4 metų amž., iš Syracuse, N. Y. Nuotrauka E. Čekienės.

Los Angeles LB suruoštojų gegužinėje prie vieno stalo susitikę: rašytoja P. Orintaitė-Janutienė, prof. V. Biržiška, K. Karuža ir rašytojas Gobis.

L. Briedžio nuotrauka

Dr. Jonui Sukarevičiui

mirus, nuoširdžią užuojautą reiškia jo poniai, dukterims, žentams ir kitiems artimiesiems

Eugenija ir Dr. J. Bartkus

Mielam kolegai

Dr. Jonui Sukarevičiui

mirus, jo žmonai, dukroms, jų šeimoms ir pusbroliui PETRUI gilią užuojautą reiškia

Pakalniškiai

A + A

Dr. Jonui Sukarevičiui

mirus, jo mylimai žmonai, dukterims ir žentams reiškiamame giliausią užuojautą

O. ir D. Mekišiai

Mūsų mielam draugui

Dr. Jonui Sukarevičiui

mirus, poniai, dukroms ir broliui Dr. PETRUI SUKAREVIČIUI, gilią užuojautą reiškia

Dr. K. Vyšniauskas ir šeima

MŪSŲ RĖMĖJAI

Dirvos metinei šventei ateinant atsiuntė paramos:

B. Garlauskas, Cleveland	\$5.00
L. Balys, Cleveland	2.00
A. Rukšėnas, Cleveland	5.00
D. Mekisius, Long Beach	5.00
D. Jaras, Highland	5.00
J. Eidukaitytė, Cleveland	1.00
J. Našliūnas, Chicago	5.00
E. Remeikienė, Chicago	1.00
Dr. V. Melnykas, Riverside	5.00
B. Pūkelevičiūtė, Montreal	5.00
A. Vagelis, Worcester	5.00
J. Baublys, Detroit	5.00
J. Vedegys, Chicago	5.00
L. Gaudušas, Lincoln	2.50
C. Bogušas, Waterbury	5.00
K. Morkūnas, Meriden	5.00
K. Musteikis, Chicago	2.00
K. Plepys, Argo	5.00
S. Vilinskas, Windsor	5.00
Dr. A. Kisieliūsis, Sidney	5.00
P. Odinas, Chicago	5.00
A. Jonaitis, Cleveland	5.00
K. Vėlyvis, Cleveland	2.00
Pr. Mainelis, Cleveland	3.00
VI. Dautartas, Cleveland	1.00
V. Kasakaitis, Cleveland	2.00
B.P., Cleveland	1.00
V. Bacevičius, Cleveland	1.00
A. Johansonas, Cleveland	5.00
E.S., Cleveland	.50
V. Rociūnas, Cleveland	1.00
Irena Navikaitė, Cleveland	2.00
Vacl. Vinclovas, Cleveland	2.00
T. Duleba, Cleveland	5.00
M. Petrikonis, Omaha	5.00
N. Antanavičius, S. Boston	5.00
Mrs. Uhlianuk, Armada	5.00
J. Daniliauskas, Springdale	5.00
Ant. Beleckas, Amsterdam	2.00
V. Mackus, De Kalb	3.00
V. Jasiulionis, Welland	3.00
Pr. Stanionis, Detroit	5.00
J. Variakojis, Chicago	5.00

Visiems aukotojams širdingai dėkojame.

Paraginkit savo pažįstamus užsiprenumeruoti DIRVĄ.